

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA MATEMATIKY, FYZIKY A TECHNICKÉ VÝCHOVY

HISTORIE A SOUČASNOST KORÁLKOVÁNÍ V AFRICE DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lucie Brejníková
Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Studium: 2008 - 2013

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D.

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 21. března 2013

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní Doc. PaedDr. Jarmile Honzíkovej, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, které mi při psaní této práce poskytovala.

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	TEORETICKÁ ČÁST	7
	2.1 HISTORIE KORÁLKOVÁNÍ	7
	2.1.1 Obecná historie korálkování	7
	2.1.2 Historie korálkování v Africe	7
	2.1.3 Obchod	8
	2.2 TYPY KORÁLKŮ	8
	2.2.1 Korálky ze semen	8
	2.2.2 Korálky ze zubů, kostí, drápů	9
	2.2.3 Korálky ze skořápek a mušlí	10
	2.2.4 Korálky ze stříbra	11
	2.2.5 Korálky ze železa	11
	2.2.6 Korálky z mosazi	12
	2.2.7 Korálky z kamene	13
	2.2.8 Korálky z bauxitu	13
	2.2.9 Korálky z karneolu	14
	2.3 KORÁLKY ZE SKLA	14
	2.3.1 Točené korálky	15
	2.3.2 Vytahované korálky	15
	2.3.3 Korálky ze skelného prášku	16
	2.3.4 Korálky lisované do forem	18
	2.4 OBLAST VÝCHODNÍ AFRIKY	18
	2.4.1 Lidé živící se pastevectvím	18
	2.4.2 Masajové	19
	2.4.3 Samburové	22
	2.4.4 Rendilové	23
	2.4.5 Turkanové	24
	2.5 OBLAST STŘEDNÍ AFRIKY	24
	2.5.1 Kubové	24
	2.5.2 Kamerun	26
	2.6 OBLAST ZÁPADNÍ AFRIKY	28
	2.6.1 Jorubové	28
	2.6.2 Ghana	29
	2.7 OBLAST JIŽNÍ AFRIKY	30
	2.7.1 Koráلكové práce jižní Afriky	30
	2.7.2 Sanové	30
	2.7.3 Ovambové	32
	2.7.4 Himbové	32
	2.7.5 Ndebelové	33
	2.7.6 Zuluové	35
	2.7.7 Xhosové	38
	2.8 PŘÍKLADY KORÁLKOVÝCH PRACÍ	40
	2.8.1 Pokrývky a ozdoby hlavy	40

2.8.2	Čelenky	44
2.8.3	Náhrdelníky	45
2.8.4	Kravaty	48
2.8.5	Zástěry	48
2.8.6	Deky, pokrývky, pláštěnky	51
2.8.7	Pásy	53
2.8.8	Brože	54
2.8.9	Panenko plodnosti	54
2.8.10	Hudební nástroje	61
2.8.11	Košíky	61
2.8.12	Tašky	62
2.8.13	Hole	63
2.8.14	Tabák a nádoby na tabák	65
3	PRAKTICKÁ ČÁST	66
3.1	STROMEČEK ŠTĚSTÍ	66
3.2	ZAŠIFROVANÝ VZKAZ	73
3.3	ČESKÝ NÁRODNÍ ŠPERK	74
3.4	KROKODÝL	76
3.5	KVĚTINOVÉ ŘETÍZKY	81
4	ZÁVĚR	84
5	SEZNAM LITERATURY	85
6	RESUMÉ	89
7	SUMMARY	90

1 ÚVOD

Během studia předmětu Pracovní činnosti jsem měla příležitost seznámit se prostřednictvím fotografií a obrázků s řadou výrobků z korálků, jejichž autory jsou obyvatelé pro nás vzdáleného kontinentu, a to Afriky.

Sama jsem měla možnost s tímto materiálem pracovat a africké výrobky mě nadchly tak, že jsem s výběrem tématu mé diplomové práce neváhala. V souvislosti s otázkou afrických korálků se mi naskýkala spousta otázek. Jaký význam mají asi tyto pečlivě vypracované předměty pro své výrobce a nositele? Hrají zde nějakou roli barvy, tvary a velikosti korálků? Jakou funkci mohou tyto překrásné šperky mít a symbolizují něco? Nosí stejné šperky muži i ženy různých kmenů? Můžou mezi sebou určité kmeny nebo členové jednoho kmene prostřednictvím korálkových prací komunikovat? Jsou korálky prostředkem k vyjádření jejich náboženství? Používají se stejné výrobky při běžném nošení a při rituálech? A kde se vůbec tyto různé typy korálků vzaly na tak vzdáleném kontinentu?

Velice mě lákalo zodpovědět tyto otázky a dozvědět se něco o kultuře, která je oproti té naší tak odlišná. Myslím, že není nic lepšího, než si zvolit takové téma diplomové práce, které člověka baví a díky bádání získává naprosto nové informace.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části nalezneme převážně odpovědi na otázky z předchozího odstavce a ukázky fotografií a obrázků. Praktická část obsahuje návrhy korálkových prací, které byly realizovány nebo pouze navrženy pro hodiny Pracovních činností na 1. stupni ZŠ.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 HISTORIE KORÁLKOVÁNÍ

2.1.1 OBECNÁ HISTORIE KORÁLKOVÁNÍ

Fascinující historie korálků je známa u všech kultur na všech kontinentech. Od dávných časů má totiž člověk neustálou potřebu zdobit a zkrášlovat své tělo. V prehistorické době se výroba šperků prováděla z toho, co člověku nabídla příroda. Příkladem jsou například rohy, mušle nebo zvířecí zuby.

Dějiny „uměleckých“ korálků začínají teprve s technikou pálení a zpracování hlíny a technikou opracovávání zlata v době bronzové. Na starý korálkový šperk ale nelze pohlížet pouze z hlediska estetického. Šperk totiž neměl pouze ozdobnou funkci, a to do 16. století. Sloužil spíše jako talisman, amulet a určoval postavení jedince ve skupině. Byl to symbol příslušnosti k určitému kmeni, moci a informoval o společenském zařazení majitele tohoto šperku. Dále byl symbolem hodnosti a dával na obdiv bohatství majitele.

Korálky ale nebyly používány pouze na tvorbu šperku. Mnoho civilizací až do 19. století používalo korálky jako platidlo a sloužily také k bohatému výměnnému obchodu. (Grabnerová, 1997)

2.1.2 HISTORIE KORÁLKOVÁNÍ V AFRICE

Nejrozšířenější důkaz původní korálkové výroby a použití byl nalezen v Africe. Nejstarší korálky, které byly nalezeny na evropském kontinentu, pocházejí z jižní Afriky a byly datovány do střední doby kamenné. Tyto korálky byly vytvořeny ze skořápek pštrosích vajec. Dále se zde našly korálky z perforovaných skořápek ze severní Afriky, které jsou přibližně 80000 let staré. Na stěnách jeskyní v jižní Africe byly objeveny prehistorické malby, na kterých jsou vyobrazení lidé, kteří nosili komplikované korálkové ozdoby. I přesto, že nemáme žádný způsob, jak zjistit plný význam těchto starobylých korálků, můžeme se domnívat, že byly prostředkem ke zdobení lidského těla, výrazem sociální identity, symbolem myšlení a chování a náboženským prostředkem. (www.squido.com)

O materiálu a tvaru afrických korálkových ozdob jistě rozhodovala dostupnost surovin. Ty bylo možné získat přímo z lokality nebo obchodem. Materiálním projevem kultury byly ozdoby a oděvy, které se používaly při rituálech a obřadech. Vnější vzhled se

stal spolehlivým způsobem odlišení jednoho jedince od druhého. O každém jedinci lze získat informace díky specifickému typu korálového šperku. Lidé, kteří neznají symboliku těchto šperků, se ji mohou naučit. Pokud se jim podaří tento „jazyk“ rozluštit a jsou schopni pochopit zprávy obsažené ve špercích, mohou dokonce pochopit, jaký smysl mají tyto předměty pro jejich nositele. (Blauer, 1999)

2.1.3 OBCHOD

Korálky byly na africký kontinent dováženy téměř ze všech koutů světa. Indičtí a arabští obchodníci obchodovali s taženými skleněnými korálky zejména na východním pobřeží Afriky a staly se nejrozšířenějším obchodním artiklem. S korálky ze Středního východu, Indie, Asie a Číny se obchodovalo prakticky na celém tomto území. Z Persie se na východ a jih Afriky dovážely skleněné korálky od 9. století. (Tučková, 2005)

Evropské korálky se dostaly do Afriky relativně dávno, přibližně na začátku 19. století. Zprvu byly největšími výrobci skláři a obchodníci a dovozci z Itálie. Mezi hlavní centra výroby korálků patřily Benátky, Amsterdam a Jablonec nad Nisou. Korálky v Africe sloužily hlavně k výměně za slonovinu, zlato a sůl. Později se bohužel používaly ke směnnému obchodu s otroky a stal se z toho velký byznys.

S našimi českými korálky se můžeme setkat např. pod názvem „Nali wedding beads“ – skleněné slzičky nebo „prayer beads“, čili modlitební korálky. Jen malá hrstka domorodců tuší, že tyto korálky pocházejí ze vzdáleného Jablonce v Čechách. Ovšem, kdo je zná, chválí si jejich kvalitu a originalitu. Česká republika získává prvenství v dovážení korálků na tento kontinent. (www.rozhlas.cz)

2.2 TYPY KORÁLKŮ

2.2.1 KORÁLKY ZE SEMEN

Pro tvorbu korálků ze semen bylo nutné jen vyvrtat díru, protože semena měla vhodný tvar. Oproti tvorbě korálků z kamenů, kovů nebo mušlí nebyla výroba korálků ze semen tak náročná. Dříve se vyráběly jehly z ostrého kamene, kosti nebo trnu, protože nebylo dostupné železo. Brousily se pomocí navlhčeného písku a výsledný vrták měl kónický hrot. Vrtání se provádělo ze dvou stran, a proto pak měla dírka tvar přesýpacích hodin. Propracovanější desetimilimetrové dírky dokázali výrobci vytvořit až tehdy, když se do východní a jižní Afriky dostalo železo. Šídla ze železa se mohla naostřit, a to způsobilo

převrat ve výrobě korálek. Po zahřátí dokonce mohla projít i dřevem a semeny. (Carey, 1986)

Obr. 1 Náramek z oválných korálek ze sušených semen rostliny Imfibinga (Jobovy slzy), (www.bushmanshop.cz)

2.2.2 KORÁLKY ZE ZUBŮ, KOSTÍ, DRÁPŮ

Korálky z těchto materiálů si vyráběli lidé již v době kamenné. Se semínky, lasturami a kameny to byly jediné dostupné materiály pro výrobu korálkových prací. (www.aac-bizuterie.cz) Tento typ korálek byl relativně vzácný a vysoce ceněný pro náročnost výroby. To trvalo do té doby, než se začaly dovážet korále skleněné, a to ve velkém množství. Skleněné korálky si náčelníci důkladně schovávali a chránili je, i přesto, že pro ně nebyly tak důležité jako ty z kůže, zubů a drápů, které označovaly postavení. Ze zubů lvů a leopardů se v jižní Africe vyráběly také korále. Tu čest nosit takový náhrdelník měl pouze náčelník nebo válečník. Napodobeniny leopardích drápů se dokonce vyráběly z mosazi a kosti. (Carey, 1986)

Obr. 2 Příklad korálek z kostí, (www.fler.cz)

2.2.3 KORÁLKY ZE SKOŘÁPEK A MUŠLÍ

Jak už jsem ve své práci zmínila, nejstarší korálky z Afriky, nalezené na evropském kontinentu, byly vyrobeny ze skořápek pštrosích vajec. (www.squido.com) Tento materiál používali i Sanové ke zhotovování osobních ozdob, darů, ke zkrášlení oděvů a pro obchod. Výrobou těchto korálků se zabývaly ženy a tvořily jich velká množství. Okusovaly kousky skořápek do nepravidelných tvarů, a pak vyvrtávaly díru uprostřed každého kousku pomocí kovového vrtáku. Hrubě opracované korále navlékaly na lýkovou šňůru a uhlazovaly nerovné okraje pomocí kamene. Výsledné korálky se navlékaly do náramků, náhrdelníků, opasků, čelenek a nákotníků a nosili je ženy i muži. Našívaly se také na pláště, zástěry nebo se navlékaly na bederní šňůru, na níž ženy nosily nádobu ze želvoviny zdobenou korálky. (Crabtree, Stallebrass, 2002)

Také z mušlí se vyráběly korálky, a to sekáním na přibližně stejné tvary a následným vrtáním dírek. Po navlečení na provázek se podélně brousily kamenem, dokud nedosáhly správné velikosti. Muži v Súdánu dokázali z tohoto materiálu vytvořit až sto korálků za den. Prodávali je následně na šňůrkách, které dosahovaly délky až 1500 mm. Každá tato šňůrka obsahovala kolem 1000 korálků a někdy i dvojnásobek.

Barva korálků ze šnečích ulit a mušlí je našedlá, oproti korálkům ze skořápek jsou tyto korálky tenčí a méně prohnuté. V Súdánu a směrem k Tanzánii se používaly mušle kauri, které pocházejí z Indického oceánu. Používají se jako symbol plodnosti a jsou přirovnávány k ženským pohlavním orgánům. (Carey, 1986)

Obr. 3 Náramek z korálků z mušlí, (www.rexbeads.com)

2.2.4 KORÁLKY ZE STŘÍBRA

Tento druh korálků můžeme nalézt v oblasti Afrického rohu, což je území, které zahrnuje etiopské vnitrozemí a pobřežní oblasti včetně Eritrey a Somálska. Stříbro, které má poměrně tmavou barvu, se tvaruje do tvaru dutých kulatých a dvoukuželovitých korálků. Tyto korálky jsou buď tepané, hladké nebo pokryté filigránem. Např. malé přívěsky ve tvaru zvonků se vyráběly v Etiopii ze stříbra a zdobily se jimi okraje obřadních košíků. (Tučková, 2007)

Obr. 4 Korálky ze stříbra, (www.etsy.com)

2.2.5 KORÁLKY ZE ŽELEZA

Korálky ze železa můžeme nalézt na území východní Ugandy a v severní Keni. Jejich výroba spočívala v tom, že se krátké pruhy ohýbaly do kroužku a následně se spojovaly. Tento typ korálků je používán na výrobu víceřadých náhrdelníků. Výrobou železných korálků se zabývá také kmen Ovambo z Namibie. Používá na to krátký, přibližně 7 mm široký pruh, který se ohýbá kolem pásku z kůže. Zpracování je ruční kvůli segmentovému vzhledu. (Tučková, 2007)

Obr. 5 Bronzové svatební kroužky z Nigerie, (www.beadparadise.com)

2.2.6 KORÁLKY Z MOSAZI

Ještě dnes se v Ghaně vyrábějí mosazné korálky metodou odlévání ztraceného vosku, která sahá až do 7. století našeho letopočtu. Vosk se taví ve velkém hrnci s vařící vodou. Každá forma je tvořena ručně a je tudíž originální. Forma z vosku je pak pokryta mnoha vrstvami bahenní suspenze. Po vysušení se opět potahuje směsí bláta a kokosového vlákna. Tato stejná směs tvoří malou misku, do které jsou umístěny staré klíče a kousky mosazi. Na formu se dává ještě další vrstva bláta a vlákna. Vše se vloží do kameninové pece a tavenina mosazi nahrazuje voskovou formu. (www.happymangobeads.com)

Obr. 6 Ukázka korálků z mosazi, (www.lostcitiesbeads.com)

2.2.7 KORÁLKY Z KAMENE

Výroba korálek z kamenů se rozvinula během 15. století v Beninském království, které je dnes známé jako Nigérie, za vlády Oba Eware Velkého. Řemeslníci z tohoto území se stali odborníky v opracování kamenů a jejich práce byly u dvora velice oblíbené a vyhledávané. Na tuto dobu se také váže legenda vyprávějící příběh ze starého Beninu. V této době byly korálky nedílnou a důležitou součástí garderoby a byly nazývány „hlídači šatníku“. Vládce Oba vyslal nejschopnějšího řemeslníka s darem pro jednoho náčelníka. O schopnostech řemeslníka se Oba přesvědčil tak, že tohoto náčelníka pozval na svůj dvůr a pokud neměl na svém krku dar, kterým byl obdarován, čekala řemeslníka smrt. (www.fler.cz)

Obr. 7 Různé druhy a tvary korálek z kamene, (www.pinterest.com)

2.2.8 KORÁLKY Z BAUXITU

Nejvíce bauxitových korálek bylo nalezeno v Ghaně. Britský archeolog Thustan Shaw shromáždil spoustu archeologických a etnografických dat o jejich výrobě, užití a obchodu. Tento muž prozkoumal spoustu vesnic na území Akyem – Abompe, které jsou známé těžbou bauxitu a výrobou bauxitových korálek.

V roce 1942 objevil velké naleziště v Akuopemských horách v Adukrom a našel zde velkou sbírku kamenných a skleněných korálek a korálek z mušlí, bauxitu, křemene a žuly. (Tučková, 2007)

Korálky z bauxitu byly původně vyrobeny v západní Africe v zemích, jako je Ghana. Tyto korálky hrály velkou roli v tradičních obřadech a ceremoniích, jako je např. obřizka, dospívání, manželství, pohřeb a další tradiční festivaly. Tyto korálky se používaly hlavně na

přívěsky a náramky, a ty tvořily vizuální jazyk, který mluvil o přesvědčení, rodinném stavu, životní zkušenosti a úspěších uživatele. Na korálcích z bauxitu byl s opatrností vytvořen finální ornament, který vyprávěl příběh nositele. Tyto korálky sloužily také jako biografie obce, vesnice a jednotlivce, který se zdobil korálky z tohoto materiálu. (www.aboutafricanbeads.cz)

Obr. 8 Korálky z bauxitu, <www.pinterest.com>

2.2.9 KORÁLKY Z KARNEOLU

Karneol pochází z míst, jako je Indie a Čína, a používá se k výrobě nádherných ručních korálek. Velké karneolové korálky jsou poměrně neprůhledné, zatímco menší se zdají být průsvitné. Tyto korálky se objevují v barvách, jako je hluboká oranžová, červená, hnědá a žlutá. Důvodem této rozmanitosti v barvách je skutečnost, že tvorba postupně zahrnovala topení a tvarování achátu. Perličky musí být nakonec grilovány, aby bylo dosaženo požadovaného konečného tvaru. (www.aboutafricanbeads.com)

2.3 KORÁLKY ZE SKLA

Existuje hned několik způsobů výroby korálek ze skla. Máme tři základní metody. Tyto korálky lze vyrobit z taveného skla nebo vytahováním taveného skla do podlouhlých tyčinek. Ty se pak rozdělí na množství malých korálek, nebo se sklo lije do forem, zahřívá a následným vypálením v peci se ztaví. Existují dvě varianty zmíněných technik. U prvního způsobu se roztavené sklo vlévá do formy na korálky. Ta má určitý tvar a to zrychluje proces výroby korálek. Mozaikové korálky se zas vyrábějí z roztavených dílků tažených tyčinek. Třetím způsobem výroby korálek je nafukování taveného skla. Tyto korálky jsou

ale křehké, proto se tato metoda často nepoužívá. Korálky se tedy dělí podle způsobu výroby.

2.3.1 TOČENÉ KORÁLKY

Tato výroba spočívá v točení žhavé a roztavené skleněné tyčinky. Vytažená skleněná vlákna se obtáčí kolem drátu. Ten, kdo vyrábí korálky, sedí před plamenem, nad nímž nahřívá sklo a vytahuje vlákna a točí korálky. Dokud jsou v měkkém stavu, lze je zdobit intarziemi a různými aplikacemi. Variant zdobení je mnoho. Za nejpřepychovější jsou považovány nejkomplicovaněji dekorované. K dosažení jednotného tvaru se používají speciální kleště. Pro západní Afriku jsou poměrně typické hranaté nebo zploštělé tvary korálků. Povrch často pokrývá spirálovitá stopa. Na rozdíl od vytahovaných korálků, které se vytvářejí v továrnách, se točené korálky většinou vyrábějí doma. Převážně tuto práci vykonávaly ženy a dostávaly peníze za hotovou práci. Odvedená práce byla ohodnocena nemalou částkou, ale taktéž zaslouženou. V evropských sbírkách můžeme nejčastěji vidět korálky, které se vyráběly touto technikou. (Minářová, 2006)

2.3.2 VYTAHOVANÉ KORÁLKY

Vytahované korálky se ve velkém množství vyrábí v ručních dílnách. I přesto, že je proces výroby komplexní, můžeme mluvit o způsobu výroby korálků ve velkém. Před tím, než byla zavedena mechanizace, se lidé snažili výrobu zdokonalovat. V této době se z roztaveného skla vyrábělo velké množství dutých koulí. Ty byly taženy do tenké trubičky, která byla až 300 metrů dlouhá. Dutou kouli držel člověk jednou rukou a druhou rukou uchopil její konec a snažil se ji vytahovat do trubičky. Koule byly různě složeny z barevných vrstev, zdobeny kousky skla nebo tyčinkami, tvarovány do spirál, apod...

Trubičku bylo potřeba ochladit ve svislém směru a poté ji bylo možné rozdělit na použitelné části. Nebyly stejné, a proto se třídily podle průměru a sekaly na požadovanou délku. Korálky se ponechávaly s ostrými hranami nebo se na koncích zaoblovaly procesem mačkání. (DP, vytisknutá) Korálky se daly do bubnu spolu s nějakou příměsí. Hrany se zakulatily působením tepla a otřesů a příměsový materiál zabraňoval přilepení korálků k sobě a zachovával dírky.

Dekorace tažených korálků musí být vždy rovnoběžná se směrem, kterým byl tažen i korálek. Tento korálek nemůže být proužkový a nemůže mít ani skvrny, ty by musely být vytvořeny na počátku výroby. (Tučková, 2007)

2.3.3 KORÁLKY ZE SKELNÉHO PRÁŠKU

Nejstarší korálky z tohoto materiálu byly nalezeny při archeologických vykopávkách na Mapungubwe, tj. oblast dnešního Zimbabwe, a jsou datovány do období 970 – 1000 n. l.

Prvním místem výroby perel ze skelného prášku je Ghana v západní Africe. Valnou většinu těchto korálků dnes vyrábějí lidé z kmene Ashanti a Krobo. Jako první se zmiňoval o výrobě korálků v Ghaně dokumentarista John Barbot v roce 1746. Vzhledem k malým archeologickým nálezům se ale výroba Krobo korálků datuje až na počátek roku 1920. I v dnešní době jsou stále korálky důležitou součástí Krobo kultury, zejména v rituálech. V této oblasti se setkáváme s korálky Akoso, Meteyi a Krobo.

Obr. 9 Krobo korálky, (www.fler.cz)

Dalšími zručnými výrobci korálků z tohoto materiálu jsou Jorubové, kteří žijí na území Nigérie. Technologie výroby korálků se oproti té ghanské liší tím, že perličky tvarovali tzv. „mokrou technikou“ a nepoužívali pro jejich výrobu formy. Tato technika spočívala v tom, že drcené sklo bylo navlhčeno vodou a poté ručně tvarováno. Předtím, než byl samotný korálek vypálen, vytvořili perforace. Jedním druhem jsou tzv. Ateyun korálky. Jejich barva byla vždy červená, kvůli totožnosti se skutečnými středomořskými korálky, lišily se pouze v tvarech. Právě korálky byly vysoce ceněné, vzácné a velmi vyhledávané lidmi kmene Joruba. Hlavně jejich cena byla důvodem toho, že jorubští tvůrci

tvořili jejich napodobeniny za přijatelnější ceny. Kromě červených byly také velice ceněné modré korálky. Těm se říkalo Keta awuazy korálky, pocházely z Nigérie a vyráběly se v horizontálních formách. Tyto korálky byly zpracovávány do tvaru válečku, ale jejich výroba ustala v roce 1940. Krobo tvůrci vyrábějí ze skelného prášku také napodobeniny těchto modrých korálků. Používají na to sklo z nádob od pleťových krémů, díky kterým mohou dosáhnout modrého zbarvení.

Obr. 10 Ateyun korálky, (www.fler.cz)

Obr. 11 Keta awuazy, (www.fler.cz)

Do kategorie „vysoce ceněných“ korálků se mohou zařadit také původní Mauretánské Kiffa korálky. Vyráběly se základní mokrou technikou. „Sklo, které je jemně rozdrčené na prášek, se smíchá s pojivem, jako jsou sliny nebo arabská guma zředěná vodou. K dekoraci se používá drcené sklo smíchané s pojivem tzv. „skelná kaše“, která se na korále obvykle nanáší ocelovou jehlou.“ Korálky se tvoří ručně a nevypalují se ve formách. Výpal se provádí běžně v plechovkách od sardinek na otevřeném ohni. (www.fler.cz)

Obr.12 Kiffa korálky, (www.fler.cz)

2.3.4 KORÁLKY LISOVANÉ DO FOREM

Na výrobu většiny korálků lisovaných do forem se používají dva způsoby. Prvním způsobem se konec skleněné tyčinky žhaví nad plamenem do té doby, než je roztaven. Kousek konce se uštipne a slisuje se do speciálních kleští. Tyto kleště vypadají jako dvoudílná forma. Případný přebytek je spárou vytlačen ven. Otvor v korálku je tvořen jehlou. Druhý způsob výroby je takový, že se roztavené sklo vlije do dvou forem, ty se poté přitisknou k sobě a tyto dvě části se přitaví k sobě. Na obvodu je poté patrný jakýsi šev. Tento druhý způsob umožňuje vyrobiť vícebarevné korálky, v prvním případě dojde většinou k deformaci nebo zničení. (Minářová,2006)

2.4 OBLAST VÝCHODNÍ AFRIKY

2.4.1 LIDÉ ŽIVÍCÍ SE PASTEVECTVÍM

Do této skupiny patří hlavně Masajové, Samburové, Dinkové, Pokotové, Turkanové, protože jejich hlavním hospodářstvím je chov dobytka, ovcí, koz a na severu také velbloudů. Žijí v centrální oblasti východní Afriky, kterou tvoří travnatá buš a polopouště. Korálky se do této oblasti dostaly vnitrozemskými obchodními cestami ze západního a východního pobřeží Afriky.

Oděvy byly dříve zdobeny korálky z přírodních materiálů – ze semen, kostí, drápů, zubů a stočených sladce vonících listů. Na dekoraci kožených pláštíků a sukní se používaly skořápky ze pštrosích vajec. Lidé zde zpracovávali dovezené hliníkové nádoby a také železo, které buď tavili přímo na místě, nebo ho koupili od Swahilců. Tyto nádoby

rozřezávali a zpracovávali tak, aby byly co nejvíce podobné dovezeným broušeným korálkům.

Charakteristickými znaky korálových prací těchto pastevců jsou úzké pásy tuhé kůže. Mezerníkem mezi korálovými šňůrami ozdob krku ve tvaru disku je hliník a kosti. U prvotních výrobků z korálků převládaly barvy jako bílá, zelená, červená, královská, světle a tmavě modrá, červená a šarlatová a v pozdějších dobách také oranžová a žlutá.

Šaty vyjadřující postavení ve společnosti nosili jako muži, tak ženy. U děvčat začalo shromažďování korálových ozdob krku a hlavy již v období pohlavního dospívání. S množstvím těchto prací stoupal i společenský status. Velké množství času také dívky věnovaly zdobení kožených sukní a zástěr pomocí skořápek z pštrosích vajec a mušlí, které symbolizovaly plodnost a bohatství.

U příslušníků kmene Turkana můžeme vidět velmi výrazné korálové práce. Odráží se od jejich života hrdých a agresivních kočovníků. Symbolem toho, že není dívka dosud vdaná, jsou korálové kruhy na pláštích. Sukně zdobí skořápky ze pštrosích vajec a skleněné korálky. Z korálových šňůr se také vyrábějí živůtky, které nosí ženy kmene Dinka. Muži z tohoto kmene nosí korzety, které jsou vyrobené stejným způsobem, ale jsou volnější a nosí se spíše jako kapuce. (Tučková, 2005)

2.4.2 MASAJOVÉ

U Masajů je tvorba korálových šperků součástí jejich kultury už mnoho let. Jedním z hlavních úkolů masajské ženy je naučit se vytvářet korálové šperky. Mají velký význam pro kmen a prokazují sociální postavení, tvořivost, krásu a prosperitu. Tyto šperky se nosí v průběhu ceremoniálů, darují se jako novomanželský dar a jejich nošení může být také přáním k úspěšnému lovu. (www.ehow.com)

Masajské korálové šperky nabízejí složité a pestré vzory. Ovšem jejich barvy nejsou využívány pouze pro vizuální efekt, ale každá barva má svůj specifický význam. Důležitý je také vzor, velkou roli zde hraje symetričnost. To, co je vytvořeno na pravé straně, se zrcadlově opakuje na straně levé. (Jiroušková, 2003)

Barva	Symbolika
červená	statečnost, nebezpečí, síla, jednota
modrá	obloha, která poskytuje vodu pro dobytek
zelená	tráva, která je potravou pro dobytek
oranžová	pohostinnost
bílá	čistota, mléko ze skotu
černá	lidé a útrapy

(Jiroušková, 2003, str. 122)

Korálkové práce dávají najevo, odkud jste, a do které věkové kategorie patříte. Vzory a barvy jsou odlišné pro každou věkovou kategorii. (www.maasaibrand.com) Obvykle členové kmene s nejvyšším sociálním postavením nosí nejsložitější, nejpropracovanější a nejpestřejší šperky. (www.ehow.com)

Masajské korálkové šperky se prodávají v různých prodejnách a vydělané peníze jdou přímo zpět do komunity. Není to ovšem hlavním způsobem obživy, tím je pastevectví. Výdělek z korálek se používá na prostředky ve prospěch školy, aby se mohly masajské děti vzdělávat. Škola Esiteti v Keni je jednou ze škol, která se rozvíjí díky části výdělku z korálkových prací. (www.ehow.com)

Na ozdobách z korálek u Masajů je každá dvojice barev oddělena jednou i dvěma řadami korálek s velkým kontrastem. Řady jsou navlékány směrem od pruhů na hlavě, k pruhům na tvářích. Ty zdůrazňují obličej. Dříve se korálky našivaly na kůži, dnes se většinou navlékají na drátky. Liší se i barevnost, dnešní paleta barev je pestřejší, variabilnější a individuálnější. (Tučková, 2005)

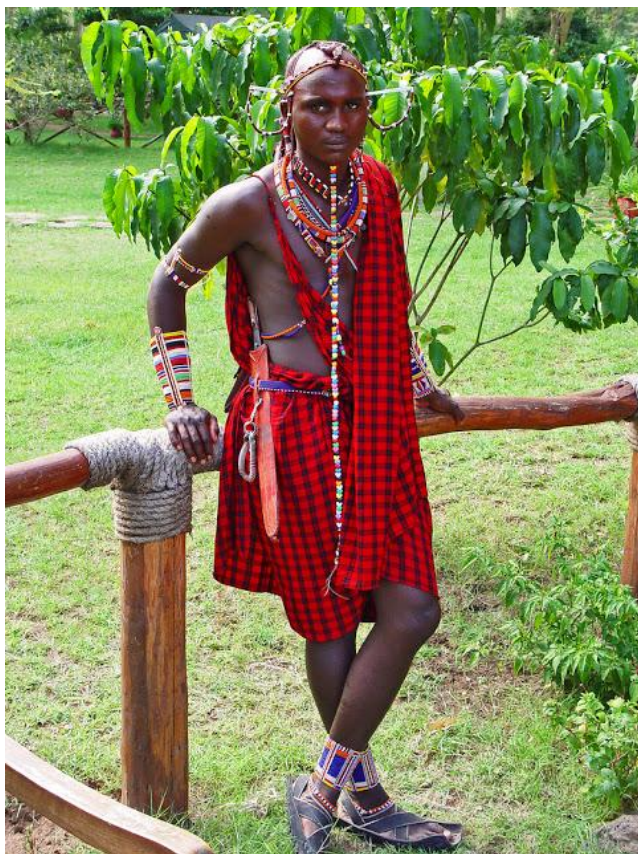
Dřívějším důležitým materiálem byly také mušle, které se používaly jako hlavní forma platidla v určitých částech Afriky. Tyto mušle se našivaly na čelenky, které nosily dívky po obřizce. Svatební náhrdelníky Masajů (*Entente*) mají dávnou tradici a používají se pouze při obřadu. Jsou tvořeny těsným límcem zdobeným korálky a na něm visí až ke kolenům mnoho šňůrek. (Tučková, 2005)

Jak muži, tak ženy kmene Masajů nosí spoustu náušnic. Starší generace si tradičně vytahují ušní dírky, aby do nich mohly dostat co největší předměty. Po čase dosahuje dírka průměru více než 2,5 cm. Do ní se vkládají náušnice, které mají tvar pásku asi 5 cm širokého a pošíťého korálky. U žen dosahují délky až 15cm. Speciální korálky nosí chlapci před obřízkou a při obřadu je dávají svým matkám. V této době nosí matky stočené kovové náušnice (*Surutia*), a ty oznamují, že jsou matkami obřezaných chlapců. To jim napomáhá ke zvyšování společenského postavení. (Tučková, 2005)

Použití korálků je rozmanité a zdobí různé předměty, které jsou určeny jak pro muže, tak pro ženy – u žen jsou to např. malé kožené vaky a muži nosí korálkový pás k upevnění svých kang, což jsou obdélníkově potištěné látky obtočené kolem těla. (Tučková, 2005)

Obr. 13 Masajské ženy, (www.local-moda.blogspot.cz)

Obr. 14 Masajský válečník, (www.local-mode.blogspot.cz)

2.4.3 SAMBUROVÉ

Samburové a Masajové jsou si velice podobní s tím rozdílem, že Samburové kladou větší důraz na krášení, a to pomocí velmi dekorativního zdobení. Tyto ozdoby jsou jak kráslicím prostředkem, tak prostředkem pro demonstraci společenského postavení jejich nositele a dle členů kmene mají nadpřirozenou moc. Samburové nejčastěji používají barevné mnohvrstvé náramky, náušnice a náhrdelníky z pestrých korálek. (www.wikipedia.org)

Náhrdelníky nosí ženy v mnoha vrstvách a přizdobují si korálky i oděvy. Stejně jako u Masajů nosí těžké náušnice a jsou u nich výrazné otvory v ušních lalůčkách. (www.fotogaleriehasek.cz) Šperky Samburů se dají rozpoznat od masajských. Samburské ženy mají rády jednotlivé šňůrky červených korálek od svých ctitelů. Jsou složeny tak, že vypadají téměř jako náhrdelník. Oblíbeným rčením je zde to, že se dívka nemůže vdát, dokud jí nebudou náhrdelníky sahat až po bradu. (Jiroušková, 2003, str. 123)

Obr. 15 Ženy kmene Samburu, (www.local-mode.blogspot.cz)

Obr. 16 Mladí muži kmene Samburu, (www.local-mode.blogspot.cz)

2.4.4 RENDILOVÉ

Rendilové patří mezi nejbohatší kmeny z celé Keni. K jejich životu neodmyslitelně patří velbloudi, kteří jim dávají mléko, maso a krev a mají k nim velkou úctu. (Kena.orbion.cz) Stejně jako u dalších afrických kmenů, i zde se setkáme se spoustou ozdob a prací z korálků. Typické jsou zde převážně jasně červené korálky. Svobodná žena se zde pozná podle toho, že nosí náhrdelníky v kombinaci s velkými límci, které jsou tvořené asi z tuctu řad korálků navlečených na dráty. Na nich se nacházejí hlavně malé

ploché bílé a žluté korálky. Začátek límce je u brady a končí na dívčích ramenou. (Tučková, 2005)

2.4.5 TURKANOVÉ

Turkanové jsou kmen v Keni, který se nachází mezi jezerem Turkana a hranicí s Ugandou. Jsou to převážně kočovní pastevci skotu, koz, ovcí a velbloudů. (Hubinger, Honzák, Polišínský, 1985)

Členové tohoto kmene mají většinou v uších dřevěné kolíky nebo plechové náušnice. Ženy se navíc zdobí prameny výrazně barevných korálků kolem krku a ramen. Odborníci dokonce dokáží vyložit podle jejího zdobení to, co ji v životě potkalo. (www.fotografiehasek.cz) Nepřehlédnutelné jsou i díky svým nadčasovým účesům z copánků, které jim rostou z vyholených lebek a korálkovým vyztuženým korzetům na krku. (www.lideazeme.cz)

Obr. 17 Turkanské ženy nosí kolem krku mohutné náhrdelníky, které jsou také velice těžké, v uších nosí plechové náušnice tvaru listu, které jsou dozdobené dřevěnými hřeby po celém obvodu, (www.africkeumeni.cz)

2.5 OBLAST STŘEDNÍ AFRIKY

2.5.1 KUBOVÉ

U tohoto kmene ze střední Afriky se můžeme setkat s velice zajímavými maskami, které se používají při iniciačních obřadech a jsou zdobeny korálky. U Kubů se setkáváme se třemi typy královských masek. První se nazývá *Mwaash aMbooy*. Tato maska představuje krále a Wúta, což je hrdina, který podle členů založil kubský stát. Tuto masku nosí král v průběhu ceremoniálu při královských a iniciačních obřadech. Masky jsou zdobeny barevnými korálky, mušlemi a zvířecí kůží, což představuje vysokou hodnotu a královský

status. Po smrti je král pohřbíván s maskou. Další masku tento kmen nazývá *Ngady Mwaash aMbooy*. Ta představuje dceru velkého boha Wúta. Dvě svíslé čáry pod očima představují slzy radosti a bolesti. Masku je také zdobena korálky a mušlemi. Posledním typem masky je *Bwoom*. Typické pro tuto masku je klenuté čelo, velký nos a velké uši. Objevují se zde kovové práce na čele, tvářích a nosu a korálkové práce podél očí, nosu a úst. Korálky a granáty na masce ukazují bohatství a královský status. Ke všem těmto maskám se nosí kostýmy, které pokrývají celé tělo a jsou na nich např. korálky s peřím. (www.rebirth.co.za)

Král Nyim, nejdůležitější osoba kmene, nosí šaty, které jsou znakem jeho hodnosti a vládcovství. Tento oděv je díky ozdobám velice těžký a jeho nositel tedy musí chodit s oporou. Právě oděv označuje hodnost dalších mužských členů kmene. Jednou ze základních součástí oděvu je klobouk, který je zdoben korálky, mušlemi a kovem. Tyto ozdoby mají různé významy a souvislosti. (Tučková, 2005)

Obr. 18 Maska Bwoon kmene Kuba, (www.rebirth.co.za)

Obr. 19 Maska Mwaash aMbooy kmene Kuba, (www.rebirth.co.za)

Obr. 20 Maska Ngady Mwaash aMbooy kmene Kuba, (www.rebirth.co.za)

2.5.2 KAMERUN

V oblasti Kamerunu se nachází společenství zvané kuosi, které nosí při některých slavnostech korálkové masky slonů, barevné šaty a vesty. (DP, str. 21) Tento sloní ozdobný kostým se skládá v celé délce z tuniky, masky, široké čelenky a létající metly. Korálky je ozdobena hlavně maska – nachází se zde barvy jako modrá, bílá, zlatá a oranžová a jsou vzorovány do tvaru kruhu a kosočtverce. Ozdobena je také létající metla, nachází se na ní po celé ploše malé bílé, černé, modré, žluté a červené korálky. (www.daytonartinstitute.org) Korálky na maskách označují bohatství členů společnosti

a jejich barvy mají i určitý význam. Černá barva značí vztah mezi živými a mrtvými, bílá značí předky a kouzla a černá je symbolem života, ženy a instituce království. (Tučková, 2005)

Korálky a korálkové práce byly také králem nebo náčelníkem propůjčovány nebo darovány mužům, pokud se mu zavděčili nějakou službou. Benátské zdobené korále byly oblíbené pro všechny obyvatele západní Afriky. Kmen Bemiléků používal zejména menší skleněné zrnkovité, trubkovité korálky, a ty, které byly vyrobeny z korálů. Členové tohoto kmene je využívali převážně ke zdobení svých trůnů, nádrží a obřadních oděvů. (Tučková, 2005)

Obr. 21 Kostým Kuosi z Kamerunu, (www.daytonartinsitute.org)

2.6 OBLAST ZÁPADNÍ AFRIKY

2.6.1 JORUBOVÉ

Tento kmen se nachází na území západní Nigérie, Toga a Beninu. Lidé z tohoto kmene jsou převážně zemědělci, rybáři, z řemesel je významné tkalcovství, hrnčířství a typický je i obchod. Z umění je to hlavně dřevorezba, kamenné plastiky a hlavně tvorba bronzových plastik. (Hubinger, Honzák, Polišínský, 1985, str. 133 – 134)

Korálky slouží jako symbol postavení, nástroj pro revizi historie, na ochranná kouzla a k prohlášení víry. Byly obchodní položkou již od dávných dob. Jorubové patřili mezi jedny z prvních tvůrců skleněných korálek v regionu. Korálky mohou představovat temperament, touhu, zmocnění, bohatství a blahobyt. Když se korálky obtočí kolem části těla (např. kolem hlavy, krku, pasu, zápěstí, atd.), zajišťují duchovní podstatu člověka. Dříve se korálky vyráběly z kostí, dřeva, semen, postupně se pro výrobu používal kov, slonovina, sklo a kámen. (www.forafricanart.com)

Tradiční korálkové práce byly posvátné a byly vyhrazeny pouze pro krále a další osoby vysoké hodnosti. Lidé, kteří vyráběli korálkové práce, byli považováni za velice kvalifikované řemeslníky. Kromě korálek nosili korálkové vesty kněží, kteří věřili v boha hromu a předchůdce Jorubů Sanga. Korálková roucha jsou vždy spojena se Sangem, protože byla součástí jeho kostýmu. (www.thebeadsite.com)

Mezi nejpozoruhodnější korálkové předměty v Africe patří koruny jorubských králů. Korálky jsou pro Joruby považovány za posvátné a mohou je nosit pouze králové a kněží. Koruna je nejvýznamnější objekt v království Joruba. Korálkový závoj, který visí z čelenky je důležitou součástí koruny. Závoj zakrývá královu totožnost a posiluje jeho roli božího vůdce. Závoj také chrání diváky před královým mocným pohledem.

Tváře na koruně jsou prostředkem ke cti k předkům, např. k Oddudovi, který byl mytický zakladatel a první král Jorubů. Ptáci na mnoha korunách jsou překvapivě realističtí a vztahují se ke světu duchů. Dodávají králi schopnosti zprostředkovat kontakt mezi říší lidí a duchů. Ptáci reprezentují také ženskou energii. Král nemůže totiž dle tradice vládnout bez spolupráce a podpory žen v jeho vesnici. (www.hamillgallery.com)

Obr. 22 Příklad koruny jorubských králů, (www.hamillgallery.com)

2.6.2 GHANA

V Ghaně jsou nejtypičtější skleněné korálky. Můžeme se zde setkat se třemi hlavními typy korálků z tohoto materiálu, které byly v této oblasti vyrobeny. Jsou to průhledné, práškové a malované skleněné korálky.

Skleněné korálky se v Ghaně nazývají jako korálky Krobo, podle hlavní oblasti výroby – Krobo hory. Tyto korálky jsou vyráběny z recyklovaného skla. Láhve a další skleněné předměty se nejprve umyjí, a poté se seřadí podle barev. Dalším krokem je to, že se rozdělí do malých fragmentů pro výrobu průsvitných korálků nebo se z nich získává velmi jemný prášek za pomoci paličky, kterou se do skleněných předmětů buší. Různých barev prášků ze skla je dosaženo díky keramickým barvivům.

Tyto korálky se taví v hliněných formách, které jsou vyrobené ze speciální místní hlíny. V každé formě můžeme vidět velký počet otvorů a v každém z nich se nachází jedna perlička. V ní je zabodnut stonek manioku. Efektních tvarů, vzorů a barev je možno docílit díky vrstvení mletého skla do formy. Této technice se říká technika „suchého skleněného prášku“. Dírka v korálku vzniká tím, že je sežehnuta stopka manioku. Dírku lze také vytvořit pomocí kovového nástroje, když je ještě korálek v rozžhaveném stavu. (www.fler.cz)

O něco složitější je výroba malovaných korálků. Po vychladnutí korálků, které mají jednu barvu, se na ně dají namalovat jemné vzory pomocí tekutého barevného skla. Vložením do pece se znovu vypálí. Tvorba vychází často ze starých originálních korálků Millefiore.

Každý korálek je ručně vyroben a namalován, není tedy divu, že každý je originál. Nejsou tak precizní, jako kdyby je vyráběly stroje, ale vyzařuje z nich teplo lidských dlaní a upřímná láska k řemeslu. (www.kpc-ostava.archa.info.cz)

Obr. 23 Malované Krobo korálky z Ghany, (www.fler.cz)

2.7 OBLAST JIŽNÍ AFRIKY

2.7.1 KORÁLKOVÉ PRÁCE JIŽNÍ AFRIKY

Většina komunit v jižní Africe používala korálky ke zdobení oblečení nebo jako prostředek pro výrobu šperků. Se skleněnými korálky v této oblasti obchodovali Arabové od 11. do 16. století. Později je Portugalci používali ke směnnému obchodu za potraviny a dobytek. Některé skupiny preferovaly různé velikosti a barvy, např. kmen Ngewi měl nejraději korále červené a Ndebele zase preferoval bílé. Obě tyto barvy mají totiž spojení s náčelnictvím, zejména v království kmene Zulu v 19. století, kde královský klan kontroloval distribuci korálkových prací. Dříve se daly korálky z tohoto kraje koupit poměrně levně, ale s rostoucí poptávkou roste i cena. (Millerová, 2007)

2.7.2 SANOVÉ

Khoisantský kmen nazývaný San můžeme nalézt v Namibii, Botswaně, Angole, JAR a Tanzanii. Typický je pro ně malý vzrůst, žlutohnědá barva pleti a štíhlé tělo. Volný překlad slova „San“ znamená „klidný člověk“ a první bílý osadníci jim dodnes říkají

křováci. Jejich tradiční oděv tvoří kusy kůže. Ženy nosí šňůrky s korálky, které jsou vyrobené z pštrosích vajec. (www.gymnzdlo.cz)

Kmen San vyrábí korálky ze pštrosích vajec, ty se používají k výrobě čelenek a lemují oblečení. Velice vzácné jsou pro ně skleněné korálky, které se daly sehnat jen velice těžko. Když se podíváme na oblečení tohoto kmene, zástěry jsou lemovány skleněnými nebo skořápkovými korálky. Na oblečení nelze vidět široké rozlohy korálků, spíše je zdobí, než pokrývají.

Mnoho mužů a žen nenosí korálkové práce vůbec, pouze při zvláštních příležitostech. Maximálně můžeme vidět jeden nebo dva prameny na zápěstí nebo kolem krku. Významné jsou zde čelenky. Zdobené jsou opět korálky ze pštrosích vajec nebo obchodními korálky. Jejich šířka je zřejmě symbolem společenského postavení. Běžnější byly malé korálkové medailonky.

Korálkové práce kmene San nejsou tak bohaté a nápadité, jako je to u jiných afrických národů, ale mají svoje kouzlo. Např. ženy si vyrábějí „kosmetický kontejner“, který tvoří plášť z malé želvy. Ten obsahuje aromatické byliny a kůry. Je plně pokryt korálky nebo lemován pštrosími skořápkami.

Bohužel kultura kmene San je v neustálém ohrožení. Sanové jsou vyháněni z pustin zejména kvůli těžbě nerostných surovin. (www.tribalartbrokers.net)

Obr. 24 Ženy kmene San ozdobené tradičními korálkovými pracemi, (www.trekearth.com)

2.7.3 OVAMBOVÉ

Příslušníky tohoto kmene můžeme nalézt na ohromných písečných planinách severní Namibie a jižní Angoly. Zabývají se zejména chovem dlouhorohého skotu a zemědělstvím. (Hubinger, Honzák, Polišenský, 1985)

V této oblasti byly vždy žádány korále pro výrobu osobních ozdob a pro dekoraci domácích potřeb. Železné korále a korále z mědi vyráběli kováři z materiálu dovezeného z Angoly a Grootfonteinu. Pro výrobu se používala také vonná dřeva, kořeny, skořápky, semínka a mušle. Od kmene San získávali Ovambové velké množství korálků ze skořápek pštrosích vajec. Korálky ze skla patřily mezi nejžádanější - velké modré protáhlé a stejně tak malé černé, červené a zelené. Korálky se navlékaly na šňůrky a vyráběly se z nich náramky, nákotníky, opasky, náhrdelníky a oděvy ze spojených šňůr.

Většinu těchto ozdob lze v dnešní době koupit v obchodech. I na šatech z Evropy lze nalézt šňůry pštrosích skořápek a skleněných korálů. Při slavnostech si je např. zadní díl zástěry žen zdoben korálky ze pštrosích vajec. Mladé dívky nosí pás z mnoha šňůr korálků z tohoto materiálu. Tyto ozdoby se používají jak na dekoraci, tak jako symbol růstu, panenství a potencionální plodnosti. (Tučková, 2005)

2.7.4 HIMBOVÉ

Himbové jsou etnická skupina žijící v severní Namibii v regionu Kunene. Živí se pastevectvím a upřednostňují kočovný způsob života. Ženy vykonávají více pracovní náročné činnosti než muži a starají se o děti. Muži řeší politiku a soudní řízení.

U Himbů je typické, že nenosí skoro žádné oblečení, od pasu chodí tradičně nazí a jediným oblečením jsou sukně nebo bederní roušky ze zvířecích kůží. Himbské ženy jsou známé tím, že si potírají těla směsí máslového tuku, okru a bylinek. Chrání se tím před sluncem. Pleť má díky tomu načervenalý odstín, tato barva symbolizuje život, zemi, krev a je himbským ideálem krásy. Ženy si také splétají vlasy do copánků a potírají si je touto směsí. Dospělé ženy mají na kotnících řetízky z korálků jako ochranu před jedovatým uštknutím. (www.afrikaonline.cz)

Lidé kmene Himba stále zdobí svá těla tradičními šperky podle starých zvyků. Jak muži, tak ženy nosí velké množství náhrdelníků, náramků, ozdob na paže, které vypadají

skoro jako rukávy a jsou vyrobené z korálků ze pštrosích skořápek, trávy, mědi a mohou vážit až 40 kilogramů, stejně jako náramky kolem nohou. (www.travelnewsnamibia.com)

Obr. 25 Himbské ženy při tanci, (www.scip.be)

2.7.5 NDEBELOVÉ

Kmen Ndebele používá umění jako primární zdroj komunikace mezi sebou a okolním světem. Korálky byly přivezeny do jižní Afriky Portugalci v 16. století. V tomto období se mezi členy kmene Ndebele rozšířily a tvoří nedílnou součást jejich kultury. (Tučková, 2005)

Mezi výrobky z korálků u tohoto kmene patří neodmyslitelně různé druhy zástěr. Prvním druhem zástěr jsou tzv. *Lighabi*. Jsou to kožené zástěry, které nosí tradičně dívky. Jsou lemované korálkovými třásněmi podél obdélníkové zástěry a jsou znamením dospívání. Nosí je většinou velmi mladá děvčata. Dalšími zástěrami z kůže jsou *Isephepetu*, které mají tvar obdélníku. Jsou zdobeny geometrickými vzory z korálků. Symbolizují přechod do dospělosti a vyhlídku manželství. Posledním typem jsou zástěry, které nosí vdané ženy a nazývají se *Liphotho*. Liší se tím, že mají třásně uprostřed a obdélníky po stranách. Tyto korálkové práce vytváří většinou matka nebo i babička dívky a buduje si tak naději pro vytvoření budoucnosti pro svou dceru nebo vnučku. Zástěra, kterou dívka nosí, umožňuje způsob komunikace s ostatními. Symbolizuje, že je dívka

v plodném věku a tedy k dispozici pro mateřství a manželství. Muži mohou pomocí této zástěry vyčíst, jakou budoucnost chce pro svou dceru její matka. (www.helium.com)

Další ozdobou žen jsou široké kruhy z korálků na pažích a nohách zvané *Isigolwane*, které zdůrazňují ženskou krásu a okouzlují muže. Používají se při důležitých obřadech, kdy je žena přijímána do společenství a díky nim se ženy pokoušejí získat nabídku k sňatku. *Ijogolo* jest pěticipá zástěra, kterou nosí nevěsty. Další částí nevěstina oděvu je *Linaga*. Tato pozoruhodná kápě se nosí přes ramena a záda a je často celá tvořena z korálků. Žádné nevěstě nesmí chybět závoj, kterému se zde říká *Inyoku*. Ten je zezadu připevněn k nevěstině hlavě a sahá až k zemi. (DP, str. 35). Poslední částí oděvu nevěsty je *Ngurara*, což je pokrývka hlavy, která je tvořena modrými, zelenými, červenými a žlutými pruhy a je lemována bohatou výšivkou z korálků. Pro doplnění se nosí čelenky z korálků s dlouhými pásy, na nichž jsou oblíbeným motivem korálkových výšivek žiletky. (Jiroušková, 2003)

U chlapců je to tak, že po dosažení puberty nosí chlapcova matka čelenku, která má na obou stranách dlouhé prameny korálků (*Linga koba*) sahající až k podlaze. Ty představují matčiny slzy, když je oddělena od svého syna. On již dlouho se svou matkou nebydlí a dochází ke změně vztahů mezi nimi. (www.helium.com)

Obr. 26 Muži kmene Ndbele, (www.local-moda.blogspot.cz)

Obr. 27 Ženy kmene Ndebele, (www.local-moda.blogspot.cz)

2.7.6 ZULUOVÉ

Výrobky z korálků u kmene Zulu nemají jen estetickou funkci, velký důraz je zde kladen na symboliku barev a tvarů. Tyto korálkové ozdoby se používají k jakýmsi komunikačním prostředkům a díky nim lze také mnohé vyčíst o jejich nositeli. (Jiroušková, 2003)

Výrobě šperků z korálků se u Zulů věnují výhradně ženy. Získané zkušenosti a znalosti o významu tvarů a barev si ženy předávají mezi sebou z generace na generaci. (Jiroušková, 2003)

Všechny tyto korálkové práce kmene Zulu mají určitým způsobem souvislost s námluvami a sňatkem. Výjimkou jsou pouze předměty patřící šamanům. Ženy Zulu uznávají určité zásady a pravidla. (Tučková 2005)

- Korálkové práce směřují od žen, které korálky navrhují a vyrábějí, k mužům, kteří jsou jejich tradičními zákazníky.
- Korálkové práce jsou prostředkem ke komunikaci mezi muži a ženami, kteří nejsou v příbuzenském vztahu a umožňují tak komunikovat o osobních tématech příbuzenských vztahů. Muž může zjistit, zdali je žena bez závazků, vdaná, zadaná, svobodná, zdali má děti nebo neprovdané sestry.

Pokud si žena přeje, aby muž věděl, odkud pochází, lze to z korálkových prací také vyčíst.

- Muži dávají nošením korálkových prací najevo vztah k ženám, které si možná vezmou.
- Díky korálkovým darům od matek, sester a dcer se předchází důsledkům incestu.
- Symbolika korálek je zakódována v omezeném počtu barev a obrazců.
- Šifrování symbolik je ovlivněno řadou faktorů:
  1. Uspořádáním barev a jejich kombinací.
  2. Vlastnostmi a užitím předmětu.
  3. Záměrným porušením pravidel, prostřednictvím nichž tyto faktory působí. (Tučková, 2005)

Nejčastějším motivem na ozdobách z korálek je jeden geometrický obrazec – trojúhelník. Na tomto vzoru je dovoleno použití sedmi barev, které mají svůj pozitivní i negativní význam. Důležité je tedy dbát na to, kdy a v jakém kontextu se barvy používají. (Jiroušková, 2003)

Tři vrcholy trojúhelníku jsou symbolem rodiny s jedním dítětem. (Jiroušková, 2003)

V tradici Zulů přichází dospělost se sňatkem. Sňatek přináší výhody starších oproti ostatním. V důsledku toho si muži hledají práci a shromažďují vše potřebné pro manželství. (Tučková, 2005)

Symbolika barev - tabulka

Barva	Pozitivum	Negativum
Černá	svatba, regenerace	smrt, neštěstí, zármutek, zoufalství
Modrá	věrnost, přání	nemoc, nepřátelství
Žlutá	plodnost, zdraví, bohatství	zlo, závist, žízeň, vysílení
Zelená	spokojenost, rodinné štěstí	rozpad nepravidelného řádu, nemoc, nesnáz, spor
Růžová	společenský úspěch, slib, přísaha	nerozhodnost, lež, chudoba, lenost
Červená	láska, silné emoce	agresivita, zlost, zármutek, netrpělivost
Bílá	duchovní láska, čistota, panenství, nevinnost	
bílá + modrá	zasnoubení	
modrá + bílá + černá	manželství	

(Jiroušková, 2003)

Ihlonipha znamená kombinace tvarů a barev. *Ibhege* je náhrdelník, který má vpředu velký trojúhelník a na něm se nachází kombinace několika trojúhelníků. Tyto trojúhelníky znázorňují vztahy mezi muži a ženami.

- Černá je symbolem manželství.
- Červená vedle černé značí náklonnost dívky k muži nebo bohaté srdce.
- Žlutá s černou a červenou určuje chřadnutí nebo utužení vztahů.
- Modrá v kombinaci se žlutou, červenou a černou znamená čekání na odpověď. (Jiroušková, 2003)

Ucu je šperk, který nosí svobodné mladé dívky. Je to asi pět metrů dlouhá šňůrka,

kteřá je zdobena modřými a bílými korálky. Mladé dívky ji nosí obmotanou kolem krku a symbolizuje zasnuby. (Jiroušková, 2003)

Mezi další výrobek kmene Zulu patří *Umbhama*. Tento šperk nosí vdané ženy. Je podobný jako Ucu, ale je zoben většími korálky (ty symbolizují plodnost) a nosí se omotaný kolem hlavy. Zoben je několika stejnými trojúhelníky, které se nacházejí po stranách.

Dopisy lásky jsou korálkové přívěsky, které dostávají muži od dívek jako souhlas k uzavření sňatku. Když započnou jednání o sňatku, dostává mladík od dívky šperk zvaný *Ujiza*. Dokud se muž neožení, nosí šperk v podobě dvou trojúhelníků v červené, bílé, modré a zelené barvě a říká se mu zde *Indawana*. (Jiroušková, 2003)

Korálkové zástěrky *Ghabi* a náramky na nohou nosí mladé dívky. Neodmyslitelnou součástí svatebního oděvu je pokrývka *Ngurara* s modřými, zelenými, žlutými a červenými pruhy, kterou lemujee bohatá korálková výšivka. (Jiroušková, 2003)

Obr. 28 Ženy kmene Zulu, (www.zulu-art.com)

2.7.7 XHOSOVÉ

Kořeny korálkování kmene Xhosa sahají až do 19. století. Ovšem úplně první písemný důkaz korálkových prací v této části zaznamenali námořníci, kteří zde ztroskotali v 16. století. (Tučková, 2005)

Prvotním materiálem byla semena, kosti, pštroší skořápky a šlach zvířat, které se používaly na navlékání korálků. Zboží, které bylo vyrobeno z těchto korálků, bylo velice

vzácné a vysoce ceněné, proto je používali a nosili jen významní náčelníci a jejich rodiny. V dnešní době nosí korálkové šperky ženy, ale i muži jako gesto lásky. Dalším účelem je určitá forma věna, stanovení zámožných členů kmene, atd. Korálkové práce zde byly používány jak pro estetické účely, tak jako prostředek přenosu zpráv mezi živými a mrtvými. Korálky byly často šity na slavnostní oblečení pro identitu členů kmene. Dále představovaly mnoho aspektů života – např. vztahy v rodině, počet dětí, sociální třídy a duchovní stavy kmenových členů. (www.ehow.com)

Korálky byl důležitou součástí každé životní etapy a změny členů kmene Xhosa. Prvním obřadem po narození dítěte bylo představení nového potomka předkům. V průběhu tohoto obřadu dal otec dítěte každému hostovi dva bílé korálky. Tyto korálky byly poté odevzdány matce, která z nich vyrobila náhrdelník pro dítě. (Tučková, 2005)

Mladíci, kteří pracovali v dolech, měli díky tomu dostatek peněz a mohli si dovolit koupit korálky na výrobu vlastních ozdob. Výrobu těchto ozdob prováděly jejich přítelkyně – vyráběly např. čelenky, náhrdelníky se střapci, výstroje a další doplňky, které nosili muži. (Tučková, 2005)

Během doby, kdy byli mladíci přijímáni do společenství a podstupovali obřizku, odstraňovali veškeré korálkové ozdoby z těla a potírali si jej bílým jílem. U dívek tato doba nastala po první menstruaci. Během této doby vyráběla dívka korálkovou zástěru, které si říká *Inkciyo* a nosila ji až do konce života. Na její výrobu se používaly převážně bílé korálky a byla zdobena třásněmi. (Tučková, 2005)

A jak to bylo v průběhu namluv a svatby? Tradičním prvním dárkem muže pro nastávající ženu byla šňůrka s korálky nebo kopí, které nechal muž položené před její chýší. Pracné korálkové výrobky, které vyráběla nevěsta se svou družinou během odloučení, nosili při návratu jak muži, tak ženy. Vše, co nosil ženich, bylo pokryto korálky – např. čelenky, náhrdelníky, čelenky, náramky, nákrčníky, postroje, vak, deštník a kapesník. (Tučková, 2005)

U lidí s tradicí korálkových prací sdělují tyto předměty poselství o kultuře a jsou hlavním vizuálním projevem těchto lidí. Tradiční korálkové práce byly přišívány šlachami na podložky z hovězí a kozí kůže. Pro tento kmen je typické, že muži nosí velké množství ozdob z korálek vyrobených svými obdivovatelkami. Typickými předměty jsou speciální

náhrdelníky pro ženy, které mají prvního potomka, dále váček na tabák a unikátní pokrývky hlavy vyrobené z tisíců bílých korálků. (Tučková, 2005)

V současnosti existuje pouze několik starších žen kmene Xhosa, které umí vytvářet korálkové práce pro jejich původní účel – jako projev lásky ženy k jejímu muži. Mladší generace vyrábí v současnosti tyto korálkové ozdoby zejména pro komerční účely a mění se i jejich styl. Z toho plyne, že zůstává již pouze málo pozůstatků dřívějších korálkových prací. (www.africanbead.com)

Obr. 29 Chlapci kmene Xhosa, (www.nationalgeographic.com)

2.8 PŘÍKLADY KORÁLKOVÝCH PRACÍ

2.8.1 POKRÝVKY A OZDOBY HLAVY

Jako další doplňky, tak i pokrývky hlavy charakterizují postavení svého majitele. Na výrobu afrických pokrývek hlavy jsou používány nejrůznější materiály – např. pruhy látky, kůže, kůra ze stromů, listí, peří a nesmí chybět korálky na ozdobu.

V subsaharské Africe můžeme vidět několik typů pokrývek hlavy. Do první skupiny patří pruhy látek různě obmotané okolo hlavy. Tyto pokrývky jsou typické jak pro muže, tak pro ženy. Do druhé skupiny patří čepice nejrůznějších tvarů. Některé označují postavení svého majitele, jiné nosí léčitelé nebo náčelníci. Např. kruhové čepice pošité několika řadami mušlí kauri bylo možné vidět na hlavách kubských panovníků. (Jiroušková, 2003)

Kuba lidé – Mpaan

Ploché triumfální klobouky, mpaan, se nosí při obřadech, které zobrazují rodinné bohatství a jednotu. Dále jsou využívány na pohřbech vysokých osob a na dalších významných společenských akcích. Ženy mohou nosit mpaan pouze v přítomnosti královského doprovodu. Mpaan slouží jako základ pro kupash, což je více komplikovaný korálkový kónický klobouk. Černé a bílé korálkové vzory na stranách se nazývají lakwoon, což znamená „háčkování“. Korálky z mušlí zvýrazňují kroužky skleněných korálků uprostřed čepice. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 30 Klobouk Mpaan, který se nosí při obřadech kmene Kuba, (www.harn.ufl.edu)

Kupash

Tento klobouk, který je pokryt korálky a mušlemi, se nazývá kupash a je to jeden z několika druhů klobouků, které se nosí na zasedáních rady a obřadech. Díky těmto kloboukům je možné určit hodnost nositele. Korálkové ozdoby vyrobené z drahých dovezených skleněných korálků a korálků z mušlí spolu s měděnou kopulí na vrcholu jsou znaky bohatství a vysokého postavení. Vzor z bílých a modrých korálků je základem tohoto klobouku a nazývá se myeeng. Představuje rybí šupiny a je používán na roucho královské rodiny a šlechty. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 31 Kupash – klobouk, který se nosí na zasedáních rady a při obřadech kmene Kuba, (www.harn.ufl.edu)

Joruba lidé – orikongbofo

Přilby tohoto typu, nazývané orikongbofo, nosí jednotlivci kmene Yoruba nebo posvátní šéfové. Květinové motivy na těchto přilbách jsou odvozené z evropských vlivů, ale celková podoba je propojena s egyptskými čepicemi a motivy, které jsou přičítány rané muslimské přítomnosti v zemích Yoruba. Na vzrůstajícím vrcholu klobouku se nachází motiv obráceného srdce, který představuje listy používané k léčebným účelům. Vedoucí by měl nosit tento typ klobouku během setkání s muslimskými skupinami. Celý klobouk je tvořen z korálek.

Použití korálek pro korálkové korunovační klenoty se u tohoto nigerijského kmene datuje do doby 1000 CE, kdy vzniklo yorubské království. Do konce 19. století, s dovozem skleněných perliček z Evropy, začali yorubští umělci experimentovat s novými formami a motivy a začali propojovat evropské a místní styly. Prokukovali řadu šlechtických korun a dalších korálkových oděvů.

Šlechtické a další koruny nejsou pouhou dekorací, ale ukazují moc krále a šéfa a jsou baleny duchovních léků. Motivy a barvy nabízejí symbolickou ochranu a pomáhají identifikovat atributy vládce. Koruna s převážně žlutými korálky sdružuje sílu krále a božstev, které mají atributy klidu a racionality. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 32 Přilba orikongbofo kmene Joruba, (www.harn.ufl.edu)

Koruny králů kmene Joruba

Tyto koruny patří mezi nejvelkolepější výrobky z korálků, které pocházejí z Afriky. Vládcové tohoto kmene nosili tyto koruny se závoji hlavně při státních příležitostech. Základem koruny je košík, který je spleten do tvaru kužele a potažen naškrobenou tkaninou z bavlny. Celá koruna je bohatě pokryta barevnými perličkami a jsou na ní připevněni ptáčci, kteří představují atributy moci. Na koruně se také nacházejí tváře, které představují předky, a jedna z nich by mohla představovat legendárního náčelníka Oduduwa, zakladatele kmene Joruba. Shromáždění ptáčci znázorňují duši lidstva a schopnost krále být prostředníkem mezi duchy a lidmi. (www.fler.cz)

Obr. 33 Jedna z korun králů kmene Joruba, (www.harn.ufl.edu)

2.8.2 ČELENKY

Čelenky jsou v Africe velice oblíbené. Nejjednodušší čelenka je vytvořena z kousku kůže, který je omotán kolem hlavy. Mladé dívky si je přizdobují korálky a knoflíky. I čelenka je znakem moci, např. u příslušníků lundské aristokracie je symbolem postavení vysoká čelenka ozdobená vlnovkou. (Jiroušková, 2003)

U Masajů se čelenky zdobily mušlemi. Nosily je hlavně dívky po obřizce. Kmen Nasajů a Samburů vyrábí čelenky, které jsou zdobené malými kovovými ozdobami ve tvaru ptáčků a jsou zavěšeny na koncích korálkovými třásněmi. U kmene Sotho se vyráběly čelenky ze zvířecích kůží. Muži kůže nasolovali a změkčovali a ženy je natíraly okrem a zdobily je korálkovými ozdobami. Dříve Sothové používali korálky pouze na ozdobu, protože jich byl nedostatek. Používaly se ale pouze na pokrývku hlavy náčelníka.

Dívky kmene Xhosa dávají najevo zalíbení v mladém muži pomocí tří čelenek. Soubor těchto tří čelenek je znakem projevu lásky. Jestliže nedojde ke sňatku, musí mladík všechny korálkové práce vrátit. Mezi iniciací a svatbou nosí mladé dívky korálkové čelenky s dlouhými třásněmi. Starší ženy zase nosí čelenky, na které se používají pouze námořnicky modré, růžové a bílé korálky. (Tučková, 2007)

Zulu lidé

Mužští a ženští věštcí kmene Zulu jsou identifikovatelní podle jejich komplikovaných čelenek z korálek. Věštecký účes může být dále posílen z chomáče sušených nafouklých měchýřů z koz obětovaných předkům, aby ukázali propojení s jejich nadpřirozenými silami. Tato korálková paruka je zakroucena pramínky v místě přírodních vlasů, které jsou připevněny na pletené vlněné čepici. Čepice většiny věštců jsou zdobeny bílými korálky, ačkoliv poslední verze zahrnují jak skleněné a plastové korálky, tak jiné materiály. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 34 Čelenka, kterou nosí věštcí kmene Zulu, (www.harn.ufl.edu)

2.8.3 NÁHRDELNÍKY

Isebebe

Tento korálkový panelový náhrdelník nese text „abantu izoni“ a překládá se jako „lidé jsou zlí“ a je reakcí na ty, kteří šíří škodlivé „drby“ o páru. Kroužek na krku je spleten z pěti částí a opakuje se zde starý barevný kód. Používá se zde bílá, která znamená čistotu srdce a červená, která je obrazem krve a lásky. Tím, že člověk nosí tento náhrdelník, v podstatě říká, že ignoruje ty, kteří by ho odrazovali od závazku k sňatku.

Dalším typ tohoto náhrdelníku je vyroben z korálek a darován ženě od jejího snoubence jako symbol prohlášení o jeho lásce. Bílé pole naznačuje jeho čistotu srdce a obětavost, štít zas naznačuje touhu ochránit jejich vztah. Žluté korálky ve středu štítu a na šňůrce odkazují na barvu dýně, která je symbolem hojnosti a bohatství a vyjadřují

velkou lásku. Červená představuje, jako u předchozího, barvu krve a lásky. Tmavě modré korálky na štítu posilují jeho ochranu.

Třetím typem isebebe náhrdelníku je tzv. „milostný dopis“. Geometrické motivy z korálek jsou čitelně pro lid kmene Zulu, který zná staré barevné sekvence a vzory. Centrální chevronový motiv s červenou, tyrkysovou, modrou a žlutou doprovázený podobným řadami v kosočtvercových štítech je potvrzením lásky a ochrany. Konkrétně chevron může být chápán jako „srdce v mém srdci“, nebo jednoduše „v mém srdci“. Bílá pole a propletené červené a bílé šňůrky ukazují lásku, čistotu srdce a oddanost. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 35 Příklad isebebe náhrdelníku, (www.harn.ufl.edu)

Ithemba

Tento skvělý oranžový panel s bílým textem, druhý z řady anathemba vyrobený ženami Kangezile MaMajoli pro jejich snoubence, zahrnuje výkřik „Sikhuza usunu“, přeložený jako „Hurá, mám tě ráda“. Je zvoláván po slavnostním tanci a tato fráze je používána v kontextu života páru a vyjadřuje radost při narození jejich dítěte. Uzly, které spojují šňůrky, symbolizují sepjaté ruce a jsou přidány pro zvýšení důležitosti zprávy.

Do roku 1960, s růstem školní docházky a gramotnosti, byly korálkové práce mezi rodinami Zulu v oblasti Msinga inspirovány obrazem tabule ve třídě pokryté textem. Tento panel je prvním ze série, který vyrábí žena Kangezile MaMajoli pro svého budoucího manžela. Tyto panely vyjadřují radosti a obtíže ve vztahu. Zpráva „dela wazala

mame“ vyjadřuje radost při narození syna a tento panel je darován chlapci od jeho matky. Vázané rohové ozdoby symbolizují sepnuté ruce a zdůrazňují srdečnost jejich pocitů. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 36 Ithemba náhrdelník, (www.harn.ufl.edu)

Amulet somálských žen

Vdané somálské ženy si vybírají přepychové šperky, aby prokázaly osobní bohatství a ekonomickou nezávislost. Kromě svého bohatství poskytují tyto komplikované náhrdelníky ochranu před onemocněním. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 37 Amulet somálských žen, (www.harn.ufl.edu)

2.8.4 KRAVATY

Zulu lidé – uthaye

Mladí muži a mladé ženy kmene Zulu nosí dlouhé korálkové panely, jazyky, což znamená řeč nebo se jim lidově říká uthayi (odvozené od kravaty). Nosí se na hrudi nebo na zádech. Barva sekvence, tzv. isishunka, která zahrnuje tmavě zelenou, černou, růžovou, světle modrou, červenou, bílou a světle žlutou je nejstarší a nejsložitější z barevných sekvencí stylu Msinga. Dvě hlavní barvy, černá a zelená, jsou nejdůležitější. Černá je symbolem sazí, pomocí kterých se očeňují sukně (isidwaba), které nosí vdané ženy a vyjadřují tím připravenost k sňatku. Zelená barva označuje nemoc a touhu. Ostatní barvy se používají pouze pro vylepšení, ale mají také určitý význam. Tento „jazyk“ byl nošen muži na zadní straně, pravděpodobně při ceremoniích, jako jsou svatby a vstup do dospělosti, ale nosí se také při rituálech na počest předků. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 38 Kravata používaná členy kmene Zulu, (www.harn.ufl.edu)

2.8.5 ZÁSTĚRY

Mungand lidé

Na počátku 20. století nosily svobodné ženy kmene Mungand zástěry, které byly vyrobené z dovážených skleněných korálek a používaly se během tance. Nalezneme na nich nekonečné množství geometrických tvarů, hlavně řady kosočtverců nebo cikcak a typické zde byly i podobizny zvířat. Každý vzor byl navrhnut pro jinou věkovou skupinu a jiné společenské postavení ženy. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 39 Korálová zástěra lidí kmene Mungand, (www.harn.ufl.edu)

Ndebele lidé – itshogolo

Zástěru itshogolo nosí žena prvních několik měsíců manželství a poté při slavnostních příležitostech. Její manžel připravuje kozinky s charakteristickými zaoblenými klapkami, ale žena může přidat korálkování později. Klapky se vykládají různě, mohou reprezentovat děti, které jsou požadovány v manželství, nebo matky a jejich děti nebo dokonce počet skotu, který představuje cenu nevěsty. Bílá je tradiční přednostní barva pro tyto zástěry. Malý barevný motiv představuje kompletní moderní obydlí s elektrickými světly, okny, dveřmi a sedlovou střechou a poukazuje na význam domova, rodiny a touhy po moderním životním stylu lidí Ndebele. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 40 Svatební zástěra itshogolo, (www.harn.ufl.edu)

Zulu lidé – Ibeshu (pánská svatební zástěra)

Přestože západní šaty jsou normálním oblečením mužů kmene Zulu, pro zvláštní příležitosti se někteří muži rozhodli nosit „tradiční“ komplikovaně zdobené šaty z telecí kůže. Tato korálková zástěra zvaná Ibeshu je odrazem prolínání tradičního a moderního života lidí Zulu. Je vyrobena z kůže, která se získává z recyklovaného starého autobusového sedadla a barevné korálkové ozdoby na okrajích a klapkách odráží moderní styl korálkových prací s názvem isimodeni. Isimodeni není založen na starších barevných posloupnostech, které tvořily kódovaný jazyk, ale zprostředkovává osobní význam odvozený od starších sekvencí. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 41 Pánská svatební zástěra ibeshu, (www.harn.ufl.edu)

Thembu lidé

Převážně bílé korálky s akcenty černých a několika tyrkysových a růžových korálků identifikují nositele jako teenagera kmene Tembu. Červené střapce jsou připojeny ke korálkovým pracím teenagerů obou pohlaví. Kožené pásy bez střapců nosí mladé ženy a nevěsty, takže je dost pravděpodobně, že je tato zástěra dělána pro dospívající dívky.

Baroka lidé – cache sexe

Matky kmene Baroka vyrábějí tyto zástěry (thito) pro své prvorozené dcery na iniciační obřady. Od počátku 20. století byly zástěry vyrobeny z barevných tkanin, které se dovážely z Indie a Anglie a byly vyšívány stovkami korálků. Návrhy týkající se zástěry se obvykle skládají z trojúhelníků a proužek různých barev. Tkanina je původně červená, ale

kvůli častému praní vybledne na růžovou. Po zasvěcení nejstarší dcery se umyje a dá se další nejstarší dceři pro její iniciační obřad. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 42 Zástěra používaná při iniciačních obřadech kmene Baroko, (www.harn.ufl.edu)

2.8.6 DEKY, POKRÝVKY, PLÁŠTĚNKY

Ndebele lidé – nguba

Přibližně uprostřed 20. století vyvážela Anglie rohože z vlny do jižní Afriky, které vyráběla společnost Middleburg. Mnohobarevné pruhované pokrývky se staly favoritem ndebelských žen, které je zdokonalovaly velkými vodorovnými korálovými výplněmi. Populárně jsou nazvané „Midlleburgské deky“, jejich lidové jméno je irazi nebo nguba. Přikrývky nahrazují starší kožené pláštěnky a nosí se při slavnostních příležitostech, jako jsou svatby a iniciační obřady. Růžové a červené pruhované deky pokryté korálky jsou identifikovány jako nguba a byly preferovány pro slavnostní příležitosti. Tmavé korálové výplně mají motivy poukazující na moderní domy s elektrickými světly, schodišti a okny. Velkorysé užití dovezených skleněných perliček ukazuje také na bohatství majitele. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 43 Pokrývka kmene Ndebele, (www.harn.ufl.edu)

Isikoti

Nová ngwanenská nevěsta se objevuje při slavnostní příležitosti v pláštěnce z barevné látky pokryté jemnými proužky z korálků. Proužky jsou vyrobeny příbuznými nevěsty, kteří společně tvoří tuto pláštěnku. Tato tkanina je datována do roku 1960 a má 16 proužků, které obsahují staré i nové korálky, což naznačuje, že některé byly recyklovány od předchozích generací. Mezi korálkové motivy zde patří tradiční geometrické vzory, stejně jako reprezentace křížů, sloupů, aut a domů. Velká variace vzorů na této pláštěnce označuje spolupráci pracovníků s korálky z mnoha oblastí a stejně tak místní inovaci. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 44 Pláštěnka z barevné látky a korálků ngwanenské nevěsty, (www.harn.ufl.edu)

2.8.7 PÁSY

Kuba lidé

Úzké pásy s korálkovými uzly nosí obvykle ženy. Pracný proces tvorby uzlů pokrytých korálky je znamením zručnosti těch, kteří s korálky pracují. Pás je tvořen řadami korálků z mušlí, které dříve sloužily jako platidlo a jsou znamením bohatství a krásy. Skleněné korálky dovážené z Evropy byly také oblíbené pro zdobení a upozorňovaly na bohatství a prestiž nositele.

Komplikovaně zdobené korálkové pásy jsou odstupňovány podle délky a počtu složitých korálkových prací. Ten se třemi panely je považován za nízký ve srovnání s tím, který má panelů pět. Propletený vzor červených, modrých a bílých skleněných korálků se nazývá imbol a je to jeden z předních vzorů lidí Kuba. Varianty imbol můžeme nalézt na textiliích, v architektuře a na plastikách pro šlechtice a krále. Další pomůckou je tzv. tukula, což je vzácný červený pigment. Pás se nosí volně vázaný v přední části pasu a zdůrazňuje souhru těchto korálkových vzorů s těmi, které se nacházejí na objemných rafích sukni. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 45 Jeden z pásu používaný kmene Kuba, (www.harn.ufl.edu)

Zulu lidé – isibamba, ixhama (pás vdaných Zulu žen)

Pro mnohé lidi kmene Zulu a další přistěhovalé národy jižní Afriky se v 19. a 20. století staly koráلكové šperky, oděvy a další doplňky důležitými prostředky identity. Koráلكové práce byly vizuálním ukazatelem společenského postavení, rodinného stavu, etnické příslušnosti a umístění rodné vlasti. Tkané pásy z trávy nosily ženy kmene Zulu a dalo se podle nich identifikovat, že je žena vdaná a má děti. Tyto pásy byly v dřívějších dobách zdobeny mosaznými knoflíky a později skleněnými a plastovými koráلكy. Tento pás se zdá být „křížencem“ mezi dvěma typy – isibamba, tj. pružný pásek s hustě zdobenými koráلكovými prameny, a ixhama, což je širší, pevně tkaný pás s řidšími koráلكovými prameny. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 46 Pás vdaných Zulu žen, (www.harn.ufl.edu)

2.8.8 BROŽE

Koráلكové brože se objevují v jižní Africe. Ty se za pomoci zavíracích spendlíků připínaly k oděvu a byly informačním prostředkem o vztazích k jiným osobám, ceně nevěsty, těhotenství, počtu dětí, atd. Občas se dal z brože vyčíst celý životní příběh. Prostřednictvím tohoto způsobu umění a zpracování koráلكů bylo možné zdůraznit individualitu osoby, které se tato práce týkala. (Tučková, 2007)

2.8.9 PANENKY PLODNOSTI

Na severu Kamerunu se vyrábějí krásné lidské figurky, mají úzká těla, úzké končetiny a malé kulaté hlavy. Tento typ figurek je možné najít u kmenů Dowayo a Namji. Když nemají panenky žádné ozdoby, jsou určeny pouze na hraní. Pokud jsou pokryté a ozdobené koráلكy a látkami, traduje se, že získávají moc a stávají se figurkami plodnosti. Členové kmene Dowayo věří v to, že řezbář ovlivní moc figurek pouze za předpokladu, pokud je sám maximálně plodný. (Millerová, 2007)

Panenko plodnosti jsou také prostředkem pro využití korálkových prací. Tato panenka (umdwana) symbolizuje dítě a má tvar kužele, který je tvořen řadami soustředných korálkových kruhů. Ty mají napodobovat ženský obřadní oděv (isigolwane). Dnešní podoba panenky se vyvíjí a má více lidských rysů. (Tučková, 2007)

Ašante lidé – akua'ba

Akua'ba nebo „dítě akua“ postavu doporučují kněží Ašante pro ženy, které mají problémy s plodností nebo početím. Postava ztělesňuje ašantský ideál krásy a zdraví – velké zaoblené čelo. Dokonce i funkce prstenu kolem krku odráží touhu mít zdravé a krásné dítě. Některé postavy jsou dále zdobeny dalšími ozdobami, které se dávají jako dar od budoucí matky. Jemně vroubkované prameny na krku a hlavě připomínají použití ašantských korálkových ozdob jako znamení ženské krásy, bohatství a prestiže. (www.harn.ufl.edu)

Tento název vznikl podle staré legendy o ženě, která se jmenovala Akua a nemohla otěhotnět. Šla tedy za místním kouzelníkem a ten jí vyrobil malou dřevěnou panenku („ba“= dítě). Tuto panenku nosila stále při sobě, starala se o ni, krmila ji a koupala, jako by byla živá. Brzy na to otěhotněla a její narozená dcerka vyrůstala společně s touto panenkou. (www.primitivniumeni.cz)

Obr. 47 Panenka plodnosti kmene Ašante, (www.harn.ufl.edu)

Ndebele panenky - undwana

Do roku 1970 byly Ndebele panenky undwana reprezentovány jako více naturalistické postavy než v minulosti. Tvůrci korálků začali přidávat končetiny a komplikované pláštěny a zvýraznili obličejové rysy. Oděvy a oděvní doplňky panenky představují šaty ndebelské ženy. Ty na sobě měly dřívější panenky. Do roku 1980 se ndebelské panenky staly populární turistickou položkou a jejich styl výroby se stále mění v závislosti na požadavku trhu.

Funkce Ndebele panenek byla různě vykládána v historických i osobních příbězích. Podle některých jsou takové panenky určeny k tomu, aby pomáhaly v rituálních námluvách a podporovaly ženskou schopnost otěhotnět. Tělo celé panenky se skládá z korálových kroužků a jsou na nich i miniaturní verze korálových zástěr, isisphepetu, kroužků na krk, náramků a izigolwane, které nosí mladé ženy kmene Ndebele před mateřstvím. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 48 Panenka plodnosti kmene Ndebele, (www.harn.ufl.edu)

Obr. 49 Jiný druh panenky plodnosti kmene Ndebele, (www.harn.ufl.edu)

Sotho panenky – Nguana modula

Na tyto panenky bylo použito dřevo, skleněné korálky, mosaz a plátno. Nejranější zprávy jižních panenek Sotho prohlašují, že je nosily bezdětné ženy, které apelovaly na „ducha mateřství“, který žil v bažině. V naději, že by ji mohla panenka pomoci otěhotnět, ji žena pojmenovala a starala se o ni, dokud se jí nenarodilo první dítě. Tato panenka není ani dítě, ani hračka. Je oblékána do korálkových plášťů, které pokrývají kónický dřevěný podstavec. Vlasy jsou vyrobeny z kuliček a semen a mosazné korálky jsou připojeny k hlavě. Ozdoby na figurce napodobují zralé ženy a některé jsou oblečené jako nevěsty. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 50 Panenka plodnosti kmene Sotho, (www.harn.ufl.edu)

Fali panenky

Fali panenky mohou být darovány od mladých chlapců dívkám, ale častěji jsou prezentovány mladým mužem k jeho snoubence. Panenky jsou vyrobeny z kukuřičných klasů nebo dřeva, a jsou obvykle zdobeny skleněnými korálky nebo kovovými kruhy. Červené korálky jsou vloženy do dlouhých vlasů a představují červený povlak, který se aplikuje na vlasy žen při náboženských obřadech. Po zasnubách obdrží dívka panenku, stará se o ni, nosí ji na zádech nebo na kyčlích, dokud se jí nenarodí dítě. Znázorňuje její závazek k zasnubám a dítěti, o kterém si myslí, že bude mít se svým manželem. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 51 Panenka plodnosti kmene Fali, (www.harn.ufl.edu)

Pedi panenka – ngwana wa pelego

Panence kmene Pedi se říká ngwana wa pelego. Panenky představují téměř výhradně dospělé ženy s jejich korálkovou výzdobou nad jejich korálovými pochvami a dalšími výstroji, které představují jejich věk, postavení a pohlaví. Matka dává panenku své dceři na svatbě. Po narození dítěte jsou panenky zničeny korálky redistribuovány k zastrašení jakéhokoliv zla, které by mohlo postihnout dítě, protože je duchovně spojeno s panenkou. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 52 Panenka plodnosti kmene Pedi, (www.harn.ufl.edu)

Sedící ženská postava – esi mansa

Akan lidé, nebo také společnost Fante, je matriarchální a většina umění Fante se zaměřuje na mateřství. Figurka sedící na slavnostní stoličce je známa jako esi mansa, což znamená „Esi třetí dítě“. Esi mansa jsou umístěny na svatyni, kde se jim dostává nabídky, aby byla zajištěna kontinuita a blaho rodu. Dovezené náhrdelníky ze skleněných korálek a pásy z korálek byly dávány na figurky a představovaly čest a ozdobu figurky. Jejich žluté pásy korálek matky a dítěte naznačují, že obě jsou ženy a že Fante rodiče marně doufají, že bude jejich dcera pokračovat v rodinném jméně. Náhrdelníky z bílých korálek slouží jako symbol duchovní čistoty. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 53 Sedící ženská postava Esi mensa, (www.harn.ufl.edu)

Tsonga lidé – dětská figurka – Mwana

Mladé Tsonga ženy dělají dětské figurky uvedené jako Mwana a tančí s nimi během jejich iniciačních obřadů. Iniclace začíná tak, že tuto figurku drží dívka v dlani a prezentuje ji mladému muži podle své volby. Podstavec válcovitého tvaru pokrytý různými polychromovanými korálkovými vzory nese typ tuhé plátěné sukně, která napodobuje tu, kterou nosí zralé ženy. Malé smyčky na vrcholu představují populární styl náušnic a tlačítka naznačují rysy obličeje. Nwana nazývaná „dítě“, ale oblečená jako žena je prezentována budoucímu manželovi a je symbolem jejího přechodu k ženství, mateřství a manželství. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 54 Dětská figurka kmene Tsonga, (www.harn.ufl.edu)

2.8.10 HUDEBNÍ NÁSTROJE

Příkladem hudebního nástroje je Shakere – je to kapesní bicí nástroj, který je vyrobený z vyhloubené tykve a je pokryt korálky nebo semeny. Není nutné s tímto nástrojem třepat – vroubkovaná oblast leží na dlani jedné ruky a druhá ruka kroučí tykví, což vydává „svištící“ zvuk. Je až překvapením, jak je tento zvuk hlasitý. (www.worldmusicalinstruments.com)

Cabasa je kokosový ořech, který je pokryt pestrobarevnými korálky. Podle kroucení, korálky rolujeme zpět a dál přes drsný povrch kokosu a produkujeme tak velké svištivé zvuky. Pestrobarevná rukojeť je zde přidána pro zábavu. Původně byl tento nástroj vyráběn z tykví oválného nebo hruškovitého tvaru a korálky byly navlečeny na jejich povrchu. Hráč umístí svou nedominantní ruku na korálky, druhou rukou drží rukojeť a kroučí nástrojem tam a zpět. Tlak nedominantní ruky na korálky vytváří požadovaný zvuk.

Dalším typem Cabasy je dřevěný hudební nástroj s kovovými korálky. Když se s tímto nástrojem krotí, korálky se pohybují tam a zpět, narážejí do plechu a tím vydávají silné zvuky. (www.worldmusicalinstruments.com)

Obr. 55 Africký hudební nástroj Cabasa, (www.worldmusicalinstruments.com)

2.8.11 KOŠÍKY

V Keni jsou typické sisalové košíčky. Ty nejlepší v sobě mají vetkaná vlákna z kůry baobabu, nebo jsou zdobeny vplétanými korálky. (www.copmana.cz) Nevěsty kmene Ndebele nosí během obřadu malé košíčky, což jsou tykve, které jsou pokryté bílými korálky. U Tutsiů vyráběly ženy, které žily v královských domácnostech, ve svém volném

čase spirálovitě vinuté košíky se špičatými víky. Na některé z nich se používaly trojúhelníkové vzory z korálků. (Tučková, 2007)

2.8.12 TAŠKY

Thembu lidé – ingxowa

Barvy a styly korálkových doplňků na slavnostním oblečení ukazují věkové úrovně mezi Thembui. Korálková taška s velkými tmavými korálky, které kontrastují s bílou látkou, je vhodná pro ženatého muže. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 56 Taška na tabák, (www.harn.ufl.edu)

Joruba lidé – apo ifa

Tašky mohou být použity pro přepravu věšteckého vybavení, jako jsou palmové ořechy, potápěcí řetězy a potrubí. Korálkové objekty jsou obecně výsadou šlechty a důležitosti věstců, kteří jsou vyjednaváči mezi světem živých a říší nadpřirozena a je zdůrazněno držení jejich korálkového vybavení. Určité barvy a vzory na korálkových položkách poukazují na jorubskou kosmologii. Tvář je symbolem předků a připomíná svou posvátnou autoritu. Propletený vzor je královským symbolem, který se zmiňuje o roli Ifa. Trojúhelníky nebo cik-cakové vzory odkazují na blesky boha Shango v červené a jeho manželky Oya v žluté barvě. Modrá a bílá barva se vztahuje k Orunmilovi, což je bůh moudrosti, který je spojen s věštěním. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 57 Taška apo ifa kmene Joruba, (www.harn.ufl.edu)

2.8.13 HOLE

Ndebele lidé – ithelefonu (taneční hůl)

Nevěsty nosí hole (jako žezlo) při svatebních obřadech a při iniciačních obřadech a zvedají je do vzduchu při tanci. V minulosti byly hole pokryty čistě bílými korálky, ale v polovině 20. století se začaly upřednostňovat tmavé vzory. Motivy telefonního sloupu byly pro hole populární v roce 1960 a představovaly snahu nevěsty o moderní životní styl, postavení a bohatství spojené s pořízením moderního luxusního zboží.

Slavnostní taneční hůl pokrytá korálky v tmavých geometrických vzorech odráží styl Ndebele v roce 1960. V minulosti byly koule na vrcholu vyrobeny ze dřeva, ale od poloviny 20. století se začaly používat tenisové míčky. Korálkové kroužky pod koulí připomínají těžké korálkové kroužky (isigolwane), které nosí na rukách, krku a nohách svobodné ženy, a ty jsou po manželství odstraněny a nahrazeny několika tenkými mosaznými kroužky. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 58 Taneční hůl kmene Hdebele, (www.harn.ufl.edu)

Zulu lidé – svatební hůl

Do poloviny 20. století bylo mnoho výstrojí, které se používaly na svatbách a při jiných slavnostních ceremoniích, zdobeno korálky. Tento typ hole byl možná ngwanenského původu, nicméně použití živých barev nebylo charakteristické pro tuto oblast, ale byly upraveny v moderním stylu. Hole jsou nesený staršími muži při svatebních obřadech v tomto regionu. V jiných regionech jsou nesený mladými ženami při obřadech dospívání. Slovo „xoba“ uvedené v zelené oblasti na holi znamená „promiňte“ a může vyjádřit určitý odpor k manželství nebo omluvu za určité minulé přestupky. (www.harn.ufl.edu)

Obr. 59 Svatební hůl kmene Zulu, (www.harn.ufl.edu)

2.8.14 TABÁK A NÁDOBY NA TABÁK

V jižní Africe je velmi rozšířené kouření a šňupání tabáku. Je to považováno za neodmyslitelnou součást dne mužů i žen. Výrobky, které mají něco společného s tabákem, jsou spojené s velkorysostí a mocí lidí i duchů. Vyřezávané dýmky a nádoby na šňupací tabák jsou považovány za velice osobní objekty a symboly postavení. Nádoby na šňupací tabák jsou většinou vydlabané tykve a jsou zdobeny barevnými korálky. Stejně jako lžíce na tabák a lžícové hřebeny, které nahrazují vlasové dekorace, se nosí jako dekorativní doplňky. (Millerová, 2007)

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 STROMEČEK ŠTĚSTÍ

K výrobě tohoto stromečku potřebujeme drátek (nemusí to být drátek, který se používá na výrobu šperků, ale stačí např. nějaký ze starého motoru), korálky a kámen nebo květináč.

Co budeme potřebovat:

1. Drátek na oplétání kmene a na větvičky cca 0,3 mm.
2. Silnější drátek na vytvoření kmene.
3. Korálky, popřípadě minerály.
4. Kámen, na který umístíme výsledný stromeček, popřípadě květinák, do kterého stromeček zasadíme (v tomto případě budeme potřebovat i lepidlo, aby stromeček v květináku dobře držel).

Obr. 60 Drátek, kleště a kámen, (www.koralky.stoklasa.cz)

Návod na opletení kamene:

1. Vytvoříme si základní očko a to tak, že několikrát omotáme drátek okolo tužky nebo nějakého kolíčku (můžeme použít i další podobné předměty). Můžeme také první část drátku zkroutit a tím si vytvoříme kroucené očko.

Obr. 61 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

2. Na tento vytvořený „prstýnek“ začneme tvořit očka: konec drátku zapíchneme do středu vytvořeného „prstýnku“, spodem ho protáhneme a na závěr vytáhneme vzniklým malým očkem. Tím, že budeme táhnout doprava se nám vzniklé očko utáhne. Stejným způsobem budeme pokračovat po celém obvodu „prstýnku“.

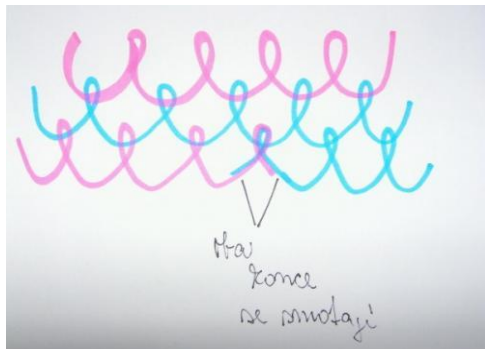
Obr. 62 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

3. V druhé řadě budeme pokračovat stejným způsobem. V této řadě bude první očko zároveň posledním očkem první řady a napojujeme jej do prvního očka první řady.

Obr. 63 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

4. Pokud nám drátek dojde, musíme ho nastavit, a to tak, že smotáme oba konce drátku (konec použitého drátku s koncem nového drátku). Lepší je tedy, nastříhat si hned na začátku delší drátek, a to přibližně více jak 70cm dlouhý.

Obr. 64 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

5. Touto technikou se dají odrátkovat různé předměty – např. polodrahokamy, minerály a kamínky z výletu, lahve, sklenice,...Možností je spousta.

Celkový postup:

1. Ustříhneme si cca 70 cm dlouhý drát a navlečeme na něj 5 koráleků.
2. Drátky pod navlečenými korálky několikrát zkrouíme a držíme je mírně rozevřené do tvaru písmene Y. Snažíme se zakroutit drátky rovnoměrně, aby vypadaly esteticky a spojení bylo pevné.

Obr. 65 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

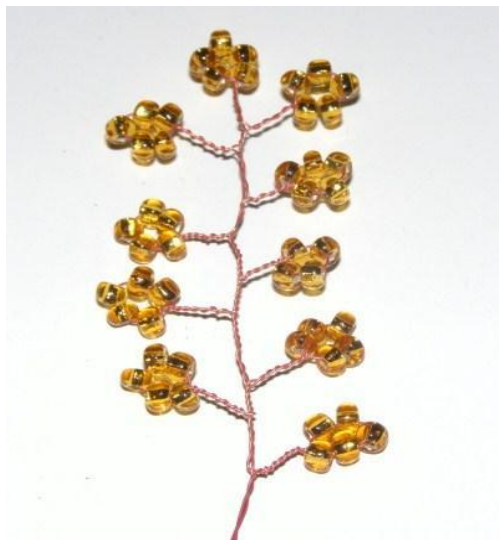
3. Na jeden konec drátku navlečeme další korálky (nejlépe opět 5) a opět několikrát zkrouíme.

Obr. 66 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

4. Stejným způsobem pokračujeme až do té doby, než budeme mít přibližně 10 takovýchto květů na jedné větvičce.

Obr. 67 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

5. „Hustota“ stromečku záleží na tom, kolik uděláme větviček. Minimálně by jich mělo být použito 9 – 10. Každé 3 větvičky se vždy stočí k sobě.
6. Všechny tyto vytvořené trojice spojíme opět k sobě. K vytvoření věrohodného stromečku nám může pomoci větvení opravdového stromu.

Obr. 68 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

7. Kmen vytvoříme tak, že ke koncům drátků přiložíme silnější drát přehnutý na půl. Díky němu vystužíme kmen.

Obr. 69 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

8. Slabší drátky poté obmotáváme kolem silnějšího drátu. Musíme si dát pozor na to, abychom kladli drátky rovnoměrně vedle sebe, jinak by kmen nevypadal hezky. Konce drátků neostřiháváme, budeme je ještě potřebovat.

Obr. 70 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

9. Opletení kamene vytvoříme tak, že přiložíme základ výpletu na kámen, vytvarujeme ho do tvaru kamene a pokračujeme v oplétání.

Obr. 71 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

10. Na spodní části kamene tento oplet ukončíme a drátek několikrát obtočíme okolo osnovy. Plochými kleštěmi ho potom přimáčkneme a konec uštípeme.

Obr. 72 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

11. Stromeček s kamenem spojíme tak, že zasuneme „kořeny“ pod oplet. Aby lépe držel, je možné i použití lepidla nebo tavné pistole. Tímto způsobem si můžeme i dozdobit kamínek – pomocí tavné pistole na něj přilepíme korálky.

Obr. 73 Postup, (www.koralky.stoklasa.cz)

Hodnocení:

Výroba tohoto stromečku štěstí je poměrně složitá a je zapotřebí zručnosti a trpělivosti dítěte. Pokud má tento výrobek nějak vypadat, je i časově náročný. Samozřejmě, nedá-li si někdo záležet, má ho hotový za chvíli, ale výsledný efekt neodpovídá tomu, jak si ho dítě představovalo před tím, než ho začalo tvořit. Já jsem tuto techniku zkusila v 5. třídě, kde je 16 dětí. Některým se stromeček velice povedl, ale někteří měli problém tuto „titěrnou“ práci zvládnout. Dokonce jsem se zde setkala i s žákem, který práci nedokončil, protože jeho představa byla jiná než realita a neměl tudíž dostatečnou motivaci. Většina dětí zvládla tvorbu stromečku za 2 vyučovací hodiny, s malou hrstkou jsem zde zůstala o něco déle, protože je práce bavila a chtěli ji dokončit. Pro příště bych si asi vybrala starší žáky, kteří mají více zkušeností, nebo bychom si s mladšími mohli vytvořit stromeček menší. Většina z nich byla ale nadšená, že může tento stromeček věnovat své mamince, babičce, kamarádce a dalším, protože jaký dárek udělá větší radost než ten, který je pro někoho z lásky vyrobený.

3.2 ZAŠIFROVANÝ VZKAZ

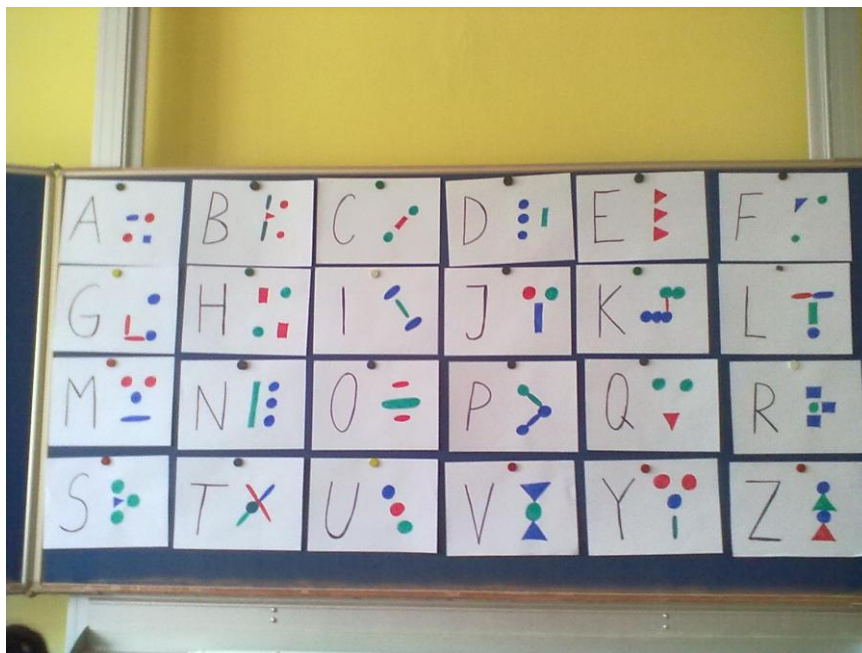
Co budeme potřebovat:

Čtvrtku, tužku, gumu, fixy nebo pastelky (zelenou, červenou a modrou barvu).

Měla jsem v úmyslu, že si každé dítě vytvoří svůj korálkový kód (korálkovou abecedu). Ke každému písmenu abecedy vymyslí tvar a umístění korálek podle svého uvážení. Napíše dopis nebo zprávu pro někoho ze třídy a zašifruje ji svým kódem. Po dokončení tohoto dopisu předá zprávu kamarádovi nebo spolužákovi a ten se ji pokusí vyluštit. Když jsem se ale nad tímto postupem zamyslela, zjistila jsem, že by byl velice časově náročný. Jenom vytvoření abecedy by zabralo minimálně 2 hodiny a vytvoření a vylustění dopisu další 2 hodiny. Zvolila jsem tedy druhou variantu, a to, že dětem korálkovou abecedu připravím sama a oni budou jen tvořit a dešifrovat zprávu. Na začátku hodiny jsem se je pokusila namotivovat a seznámit s prací tím, že jsem jim řekla toto:

„Někdy potřebují detektivové, umělci a další tajný kód pro komunikaci. I někteří členové afrických kmenů mezi sebou velice často komunikují prostřednictvím korálek. Každá barva korálku reprezentuje určitá slova a vlastnosti. Každý tvar může leccos vypovědět. Pomocí korálek si mohou přátelé, členové rodiny a milenci psát dopisy nebo předávat důležité zprávy. Lze takovýto dopis pomocí korálek opravdu napsat? Ano, samozřejmě to jde! Například kmen Ndebele, který žije v Zimbabwe, používá barevný kód pro předávání zpráv. Barvy, design a umístění kuliček, to vše je nedílnou součástí k pochopení a přečtení zpráv. I vy si můžete vytvořit zašifrovaný dopis podle korálkové abecedy pro svého přítele, který se ho poté pokusí rozšifrovat. My budeme dnes dětmi z tohoto kmene a pokusíme se svému příteli sdělit nějakou zajímavou informaci, kterou jsme se o korálcích v Africe dozvěděli při hodině čtení. Ideální bude tuto informaci napsat do jedné věty.“

Žáci mohli začít pracovat na své větě, a poté ji předali někomu ze třídy, aby ji vyluštil. Někteří si dali záležet a opravdu dělali tvary tak, jak to bylo na tabuli, jiným se to moc nepovedlo a rozluštění bylo tedy velice těžké, někdy až nemožné. Při závěrečném hodnocení mi bylo sděleno, že se dětem práce velice líbila, a že si doma vytvoří také takovou abecedu a budou psát kamarádům dopisy.

Obr. 74 Korálová abeceda, (vlastní tvorba)

Obr. 75 Zašifované a rozšifované vzkazy pro spolužáky ohledně afrických korálků, (vlastní tvorba)

3.3 ČESKÝ NÁRODNÍ ŠPERK

Motivace:

U některých členů afrických kmenů se dá pomocí korálků vyčíst, jaké mají postavení, kolik jim je, u žen, zda mají děti a jsou vdané, a také, z jaké oblasti pocházejí.

Naším úkolem tedy bude vytvoření českého národního šperku z korálků, aby každý poznal, odkud jsme. Nebude to individuální, ale skupinová práce a tento šperk bude zajímavý v tom, že ho uděláme v nadpřirozené velikosti a vystavíme si ho na chodbě.

Co budeme potřebovat:

Balonky, noviny, škrob, papír, temperové barvy, šňůru na prádlo, nůžky.

Postup:

1. Nejprve každý žák vymyslí, jak by si tento národní šperk představoval. Podmínkou bude akorát to, že použijeme barvy naší vlajky – tedy červenou, modrou a bílou a korálky budeme navlékat do tří řad.
2. Uděláme si hlasování a pokusíme si vybrat nejlepší návrh. Ten poté zrealizujeme v nadpřirozené velikosti.
3. Jako první musíme vytvořit velké korálky. Pomůže nám k tomu metoda kašírování, na kterou budeme potřebovat hodně novinového papíru, škrob na vaření, hrnec, vodu a malé balonky. Balonky nafoukneme do přibližně stejné velikosti, natrháme novinový papír na menší, přibližně stejné kousky (uděláme si raději větší zásobu, protože s ulepenými prsty od škrobu se papír špatně trhá), uvaříme si škrob (přinesu ho do třídy již připravený, ale je lepší pracovat se škrobem teplým, protože studený tuhne a špatně se s ním pracuje) a můžeme začít. Každá dvojice dostane do lavice jednu misku se škrobem a každý žák vytvoří přibližně 3 korálky. Na nafouklý balonek, který držíme za jeho zavázaný konec, nanášíme kousky novin namočené ve škrobu (nesmíme je namáčet moc, protože by nám klouzaly po balonku), dokud není celý pokrytý. To opakujeme ještě přibližně třemi vrstvami. Snažíme se povrch „hladit“, aby na něm nebyly nerovnosti. Na poslední vrstvu použijeme kousky bílého papíru, abychom mohli tento „obří“ korálek pomalovat temperovými barvami.
4. Škrob musí pořádně zaschnout, aby nám držel korálek pohromadě. Necháme ho tedy pořádně ztuhnout do další hodiny pracovních činností.
5. Když je korálek dostatečně zatvrdlý, zbavíme se balonku uvnitř tak, že ho propíchneme a vyndáme. Zbude nám po něm v korálku díra, kterou

potřebujeme navléknouti na šňůru. Druhou díru vytvoříme pomocí nůžek naproti této již vytvořené díře.

6. Každý korálek natřeme temperovou barvou. Barvu volíme podle toho, kolik budeme potřebovat bílých, modrých a červených korálků (určí učitel).
7. Vytvořené korálky navlékáme na šňůry tak, jak je to v návrhu a tak dlouho, dokud nebude šperk hotový.

Hodnocení:

Tento výrobek je velice zajímavý, ale také časově náročný. Zvolila bych jeho tvorbu např. na kroužku pracovních činností a v menším počtu dětí, abych se mohla každému individuálně věnovat a být nápomocná. Je také možné zadat úkol návrhu šperku na hodině českého jazyka, aby děti popsaly, proč je napadl zrovna takový šperk. Nemusejí vymýšlet pouze národní šperk, ale např. jak si představují šperk, který nosí náčelníci, vdané ženy, svobodné ženy, muži, děti a další členové africké společnosti.

3.4 KROKODÝL

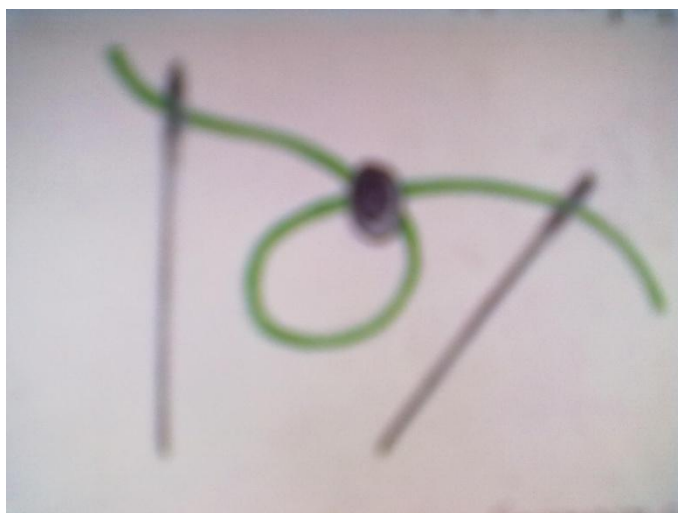
Co budeme potřebovat:

150 cm polyamidové niti (můžeme použít i obyčejnou nit, ale ta se bohužel snadno přetrhne), 100 korálků na hřbet, 90 korálků na břicho, 3 korálky jiné barvy (nejlépe černé) na nos a oči (na nohy je nejlepší použití stejných korálků, kterými bylo vyrobeno břicho), 2 jehly (musí být velmi tenké, aby prošly očkem korálku)

Krokodýl má vrchní a spodní část, počet korálků je tedy udáván vždy nejprve v barvě vrchní části a poté v barvě spodní části. Výjimkou je pouze první a poslední korálek a také nohy, které se jednoduchým způsobem navléknou.

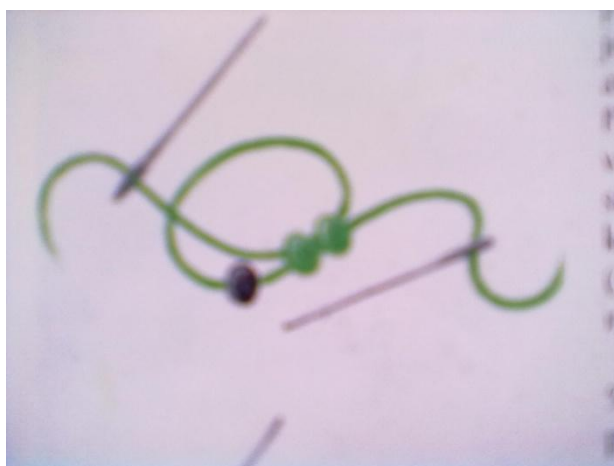
Návod:

1. Na oba konce nitě navlečeme jehly. Jednu z nich provlékneme korálkem (ten bude představovat nos) a ten posuneme přesně na střed nitě. Je důležité jehlu ještě jednou protáhnout, aby korálek dobře držel uprostřed.

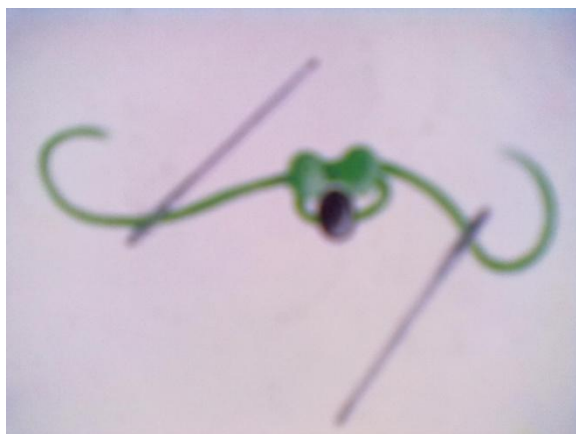

Obr. 76 Postup, (Schoriesová, 1998)

2. Následně na jehlu navlečeme dva vrchní korálky, které posuneme těsně k nosu. Druhou jehlu taktéž provlékneme těmito korálky, ale z opačné strany. Je důležité nit pořádně utáhnout. Výsledným útvarem by měl být trojúhelník (vrcholem je nos).

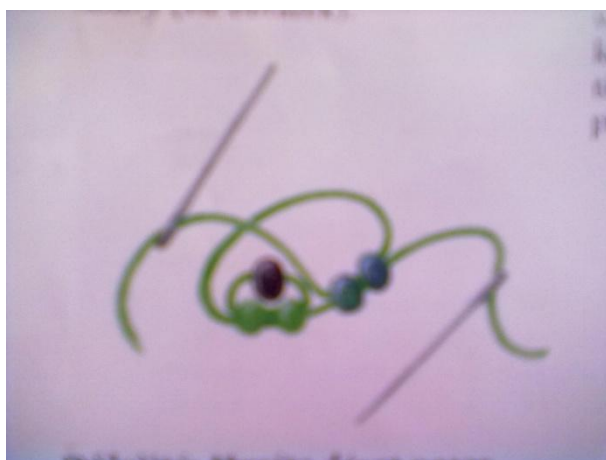

Obr. 77 Postup, (Schoriesová, 1998)

Obr. 78 Postup, (Schoriesová, 1998)

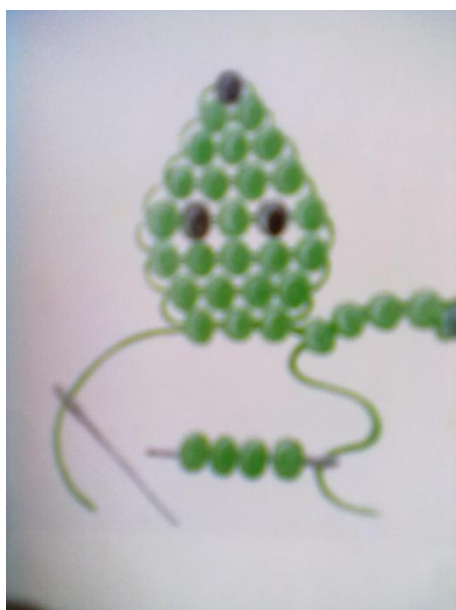
3. Poté provlékneme nití dva spodní korálky (použijeme korálky v barvě břicha) a přisuneme tyto korálky k ostatním. Druhou jehlou protáhneme korálky z druhé strany. Musíme si dát pozor na to, aby ležely horní korálky přesně na spodních a nit byla protažena velice pevně. (Schoriesová, 1998)

Obr. 79 Postup, (Schoriesová, 1998)

4. Nyní navlékneme tři vrchní korálky, opět je přisuneme k ostatním, druhou jehlu jimi opět protáhneme z opačné strany a nit pevně utáhneme. Potom na jehlu navlékneme tři spodní korálky, posuneme je k ostatním, druhou jehlu provlečeme z opačné strany a nit opět pevně utáhneme. Přitom dáváme pozor, aby v sousedních řadách ležely korálky stejné barvy. V horní řadě s pěti korálky musí být i oči krokodýla. (Schoriesová, str. 20, 1998)

5. Stejným způsobem pokračujeme dále přesně podle návodu, dokud se nedostaneme až k poslední koráلكové řadě na hlavě s třemi vrchními koráلكy. K těmto třem vrchním koráلكům již ale nepřidáváme spodní.
6. První nohu utvoříme tak, že na jednu jehlu navlékneme čtyři vrchní a jeden spodní korálek. Ty následně posuneme k ostatním koráلكům. Jehlu provlékneme zpět čtyřmi vrchními koráلكy a poté navlékneme čtyři další vrchní koráلكy (ty tvoří hřbet). Nohu je potřeba k tělu pevně přitáhnout.

Obr. 80 Postup, (Schoriesová, 1998)

7. S druhou jehlou to uděláme stejně – navlékneme na ni čtyři vrchní a jeden spodní korálek, které posuneme k ostatním, a jehlu protáhneme nazpět čtyřmi vrchními koráلكy. Na tuto nit následně navlékneme čtyři koráلكy, které tvoří vrchní část těla. Nit musíme pevně utáhnout. Na první jehlu navlečeme čtyři spodní koráلكy a posuneme je k ostatním. Druhou jehlu provlékneme těmito čtyřmi koráلكy v opačném směru a taktéž utáhneme. Dále pokračujeme podle návodu.

Obr. 81 Postup, (Schoriesová, 1998)

8. Úplně na závěr se dostaneme k hornímu korálku, který tvoří konec ocasu. Spodní korálek již nenavlékáme. Jehlu protáhneme posledním korálkem ve spodní části a upevníme nit uzlíkem.

Tip:

Pokud jsou na vrchní části krokodýla korálky větší než v části spodní, hřbet se více vyklene a krokodýl působí plastičtěji. (Schoriesová, 1998)

Hodnocení:

Tohoto krokodýla jsem se pokoušela vytvořit s dětmi ze 4. třídy. Udělala jsem varianty. Ti šikovnější tvořili „plastičtějšího“ krokodýla (měl tedy hřbet i břicho), méně zruční žáci dělali jednodušší variantu. Jejich krokodýl měl pouze hřbet. Práce se celkem dařila, ale opět chyběla některým dětem trpělivost a nastaly určité chyby – např. navlečení většího nebo menšího počtu korálků, špatné provlečení jehly, zamotání niti...Všichni ale nakonec svou práci dokončili. Ti šikovnější dokonce svého krokodýla pojmenovali (pomocí návodu mu vytvořili na hřbetě jeho jméno). Tito krokodýlci se nakonec stali velice oblíbenými, protože je žáci mohou využít jako talisman, přívěsek na krk, brož, přívěsek na penál nebo jako ozdobu či dárek pro kamaráda.

Obr. 82 Ukázka vyrobených krokodýlů, (vlastní tvorba)

3.5 KVĚTINOVÉ ŘETÍZKY

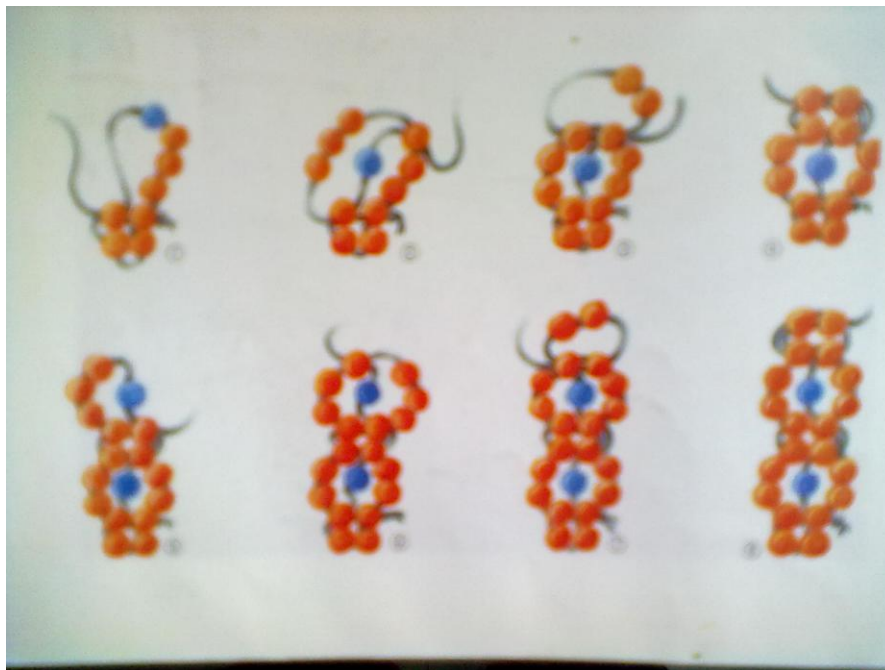
Co budeme potřebovat:

Různobarevné korálky (na střed květiny můžeme použít korálky větších velikostí), transparentní polyamidová nit, jehla (velikost zvolíme podle velikosti korálku, někteří jehlu ani používat nemusejí, pracuje se jim lépe bez ní)

Návod:

1. Na nit navlékneme čtyři oranžové korálky a stáhneme je tak, aby jejich tvar představoval čtvereček. Poté navlékneme např. 3 oranžové a 1 modrý korálek. Nit provlékneme zprava doleva předposledním korálkem.
2. Navlékneme 3 oranžové korálky a následně nit provlečeme zleva doprava korálkem, který leží před modrým korálkem. (Shcoriesová, 1998)
3. *Navlékneme 2 oranžové korálky a nit provlečeme zleva doprava oběma horními korálky. Pak nit naposledy navlečenými korálky provlečeme ještě jednou zprava doleva.*
4. *Navlékneme 3 oranžové a 1 modrý korálek a provlečeme nit zleva doprava předposledním korálkem.*
5. *Navlékneme 3 oranžové korálky a nit provlečeme zprava doleva korálkem, který leží před tmavým korálkem.*

6. Navlékneme 2 oranžové korálky a nit provlečeme zprava doleva oběma horními korálky. Potom nit naposledy navlečenými dvěma korálky provlečeme ještě jednou zleva doprava. (Schoriesová, str. 28, 1998)
7. Následně se postup opakuje znovu od bodu 2. (Schoriesová, 1998)

Obr. 83 Postup, (Schoriesová, 1998)

Hodnocení:

Tento řetízek jsem vytvářela se skupinkou 8 děvčat, vybrala jsem si šikovné žákyně, které zvládly práci bravurně. Některé si z tohoto řetízku udělaly šperk (buď řetízek na krk, nebo náramek na ruku), jiné si ho našily např. na penál.

Obr. 84 Ukázka vyrobených řetízků, (vlastní tvorba)

Obr. 85 Ukázka vyrobených řetízků, (vlastní tvorba)

4 ZÁVĚR

Díky literárním pramenům a zejména internetovým zdrojům, které jsem při své práci prostudovala, jsem dospěla k řadě závěrů a získala odpovědi na své otázky z úvodu.

Při svém bádání jsem zjistila, že korálky a korálkové práce hrají velkou roli pro obyvatele a členy různých kmenů v Africe a jsou jejich nedílnou a nenahraditelnou součástí. Díky šperkům z korálků se můžeme o jeho nositeli leccos dozvědět. Například do jakého kmene nositel patří, kolik je mu let, zda žije v manželství nebo je svobodný, kolik má žena sester a dětí, zda již nositel podstoupil iniciační obřad a také jaké je jeho společenské postavení. Příslušníci afrických kmenů mezi sebou pomocí korálků komunikují a sdělují si důležité informace. Naučit se tomuto jazyku je velice těžké a pro nás Evropany je tento způsob komunikace něčím nepředstavitelným. Sdělení je do výrobku zašifrováno prostřednictvím barev, tvarů a množstvím vzorů. Tato symbolika ale není pro všechny regiony stejná, záleží například na postavení, ale také na dostupnosti materiálu. Podobné šperky můžeme vidět pouze u sousedních kmenů, které se vzájemně ovlivňují, ale není to pravidlem. Historie a předkové každého kmene jsou odlišní a s tím souvisejí také korálkové práce, které se používají při rituálech na jejich počest. Největší autoritu má kmenový náčelník, kterého poznáme podle originálních šperků, jimiž je často velmi bohatě ozdoben. Nikdo jiný nemá právo tyto korálkové práce používat.

Z korálků se nevyrábějí pouze šperky, ale používají se také na zdobení holí, korun, pláštěnek, korzetů, tašek, sukní,... Vyrábí se z nich taktéž panenky plodnosti, hudební nástroje a další předměty denní potřeby. Korálky také poukazují na bohatství jejich majitele a dříve se dokonce používaly jako platidlo.

I u vzdálených obyvatel afrického kontinentu se postupně setkáváme s motivy moderní doby. Z těchto prací můžeme vyčíst touhu po moderním způsobu života a vidíme změny, které již nastaly.

5 SEZNAM LITERATURY

1. KANDERT, Josef. *Africké umění*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002, 39 s. ISBN 80-702-8184-7.
2. GRABNER, Ursula. *Originální šperky vyrobené z pestrých korálků: rozmanité materiály, nápadité techniky*. Praha: Ikar, 1997, 70 s. ISBN 80-7202-239-3.
3. JIROUŠKOVÁ, Jana. *Černá Afrika: rozmanité materiály, nápadité techniky*. Praha: Lidové noviny, 2003, 165 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6367-3.
4. SCHORIES, Marina. *Doplňky z korálků: šperky, náramky přátelství, doplňky*. Praha: Ikar, 1998, 56 s. ISBN 80-720-2290-3.
5. MILLER, Judith. *Primitivní umění: [podrobný obrazový průvodce]*. Praha: Slovart, 2007, 240 s. ISBN 978-80-7209-980-1.
6. BLAUER, Ettagale. *African elegance: [podrobný obrazový průvodce]*. New York: Rizzoli International, 1999, 240 s. ISBN 08-478-2224-9.
7. STALLEBRASS, Caroline Crabtree and Pam. *Beadwork: a world guide*. London: Thames, 2002, 240 s. ISBN 05-005-1080-6.
8. HUBINGER, Václav, František HONZÁK a Jiří POLIŠENSKÝ. HUBINGER. *Národy celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1985, 387 s., 25 s. obr. příl. Malé encyklopedie (Mladá fronta).
9. TUČKOVÁ, Barbora. *Typologie korálkových šperků, ozdob, oděvů a předmětů v oblasti subsaharské Afriky*. Plzeň, 2007.
10. TUČKOVÁ, Barbora. *Korálkové šperky jižní Afriky a jejich symbolika*. Plzeň, 2005.
11. MINÁŘOVÁ, Ivana. *Africká etnika jako inspirace pro design obuvi*. Zlín, 2006.
12. VÍŠKOVÁ, Marcela. *Komerční studie dvou nativních kultur (Ndebelové a Kayanové)*. Brno, 2008.
13. Bushman náramek Grey Seed [online]. [cit. 19. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.bushmanshop.cz/produkty/doplňky/bushman-naramek-grey-seed>

14. Fler BLOG [online]. [cit. 19.3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.fler.cz/blog/koralky-ze-skelneho-prachu-5439>
15. Sea Shell Beads (9x2 mm) [51281]. [online]. [cit. 19.3. 2013]. Dostupný na:
http://www.rexbeads.com/index.php?main_page=product_info&products_id=2694
16. African Beads Silver Mala Bicones Large Hole 7mm 20 by starbazaar. [online].
[cit. 19. 3. 2013]. Dostupný na: <http://www.etsy.com/listing/99695318/african-beads-silver-mala-bicones-large>
17. http://www.beadparadise.com/oberlin_bead_store/list/nigeria/all/1
18. Exciting New Discoveries, Exotic, Designer, Ancient Beads. [online].
[cit. 19. 3. 2013]. Dostupný na: <http://www.lostcitiesbeads.com/newarrivals.html>
19. Beads from Around the World. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://pinterest.com/martinisfor2/beads-from-around-the-world/>
20. Africké umění – Keňa. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.africkeumeni.cz/kena.php>
21. Kuba Royal Mask History Ngaady A Mwaash, Bwoom, Mwaash aMbooy. [online].
[cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
http://www.rebirth.co.za/kuba/royal_mask_history.htm
22. Kuosi (Elephant Mask) Society Costume. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.daytonartinstitute.org/art/collection-highlights/african/bamileke-people>
23. Yoruba Beaded Crown 3, Nigeria. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.hamillgallery.com/YORUBA/YorubaCrowns/Crown03.html>
24. Krobo modré. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.fler.cz/zbozi/krobo-modre-4ks-626314>
25. San people, a photo from Western Cape, West. [online]. [cit. 20. 3. 2013].
Dostupný na:
http://www.trekearth.com/gallery/Africa/South_Africa/West/Western_Cape/Cape_Town/photo966464.htm
26. SCIP.be – Omangete – Dancing Himba women. [online]. [cit. 20. 3. 2013].
Dostupný na:

27. <http://www.scip.be/index.php?Page=PhotosNamibia&Lang=EN&ID=1680>
28. Local fabion: Beads in the ethnic jewelry of Africa. [online]. [cit. 20. 3. 2013].
Dostupný na:
<http://local-moda.blogspot.cz/2012/12/beads-in-ethnic-jewelry-of-africa.html>
29. Zulu art, your shop for traditional handicraft from the Zulu's in South Africa.
[online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
http://www.zulu-art.com/english/zuluart_start.html
30. Faces of South Africa. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
http://news.nationalgeographic.com/news/2004/12/photogalleries/south_africa_faces/index.html
31. Galerie primitivního umění. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
www.primitivniumeni.cz/220-asanti-panenk
32. Between the Beads – Reading African Beadwork. [online]. [cit. 20. 3. 2013].
Dostupný na:
<http://www.harn.ufl.edu/beadwork/gallery/pages/all/>
33. Korálky – drátkovaný stromeček. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://koralky.stoklasa.cz/stromecek>
34. The History of Xhosa Beads. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný na:
http://www.ehow.com/about_6607602_history-xhosa-beads.html
35. Africanbead.com. [online]. [cit. 16. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.africanbead.com/related/history.htm?>
36. Beadwork of South Africas Ndebele Tribe. [online]. [cit. 16. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.helium.com/items/654077-beadwork-of-south-africas-ndebele-tribe>
37. Basecamp Maasai Brand. [online]. [cit. 18. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.maasaibrand.com/beads.html>
38. Příroda & cestování. [online]. [cit. 18. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.fotogaleriehasek.cz>
39. Keňa – Rendilové. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://kena.orbion.cz/stat/pruvodce/rendilove-389/>
40. FotogalerieHasek.cz. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupný na:

- <http://www.fotogaleriehasek.cz/clanky/lide-kolem-nas/41-lide-od-jezera-turkana-html>
41. Squido.com. [online]. [cit. 22. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.squido.com/historyofbeadsafrica>
  42. Historie korálků. [online]. [cit. 23. 1. 2013]. Dostupný na:
<http://www.aac-bizuterie.cz/node/22>
  43. African Metal Beads. [online]. [cit. 27. 1. 2013]. Dostupný na:
http://www.happymangobeads.com/african_metal_beads.aspx
  44. African Beads Jewelry – Ghana Beads – African Beads Blog. [online]. [cit. 5. 2. 2013]. Dostupný na:
<http://www.aboutafricanbeads.com/>
  45. Zápisník zahraničních zpravodajů. [online]. [cit. 8. 2. 2013]. Dostupný na:
<http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zzz/>
  46. Africké domorodé národy. [online]. [cit. 10. 2. 2013]. Dostupný na:
<http://www.gymnizidlo.cz/supl/124.doc>
  47. San Bushman beads of the Kalahari Desert, Southern Africa. [online]. [cit. 11. 2. 2013]. Dostupný na:
<http://www.tribalartbrokers.net/mybeadyeye/?p=256>
  48. African Art and the Yoruba of Nigeria and Benin. [online]. [cit. 1. 3. 2013]. Dostupný na:
http://www.forafricanart.com/Yoruba_ep_35-1.html
  49. Lidé s červenou kůží. [online]. [cit. 5. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.afrikaonline.cz/view.php?cisloclanku=2009071501>
  50. Traditional jewellery. [online]. [cit. 6. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://travelnewsnamibia.com/archives/travel-news/arts-and-crafts/traditional-jewellery-rich-in-symbolism-and-style>
  51. www.africkekoralky.cz. [online]. [cit. 7. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://kpc-ostava.archa.info/files/1e556394d21b9da6bb8db2ed6601ff28.pdf>
  52. Ghana News Agency. [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupný na:
<http://www.ghananewsagency.org/details/Features/Beads-The-Enduring-African-Heritage>

6 RESUMÉ

Tato práce s názvem „Historie a současnost korálkování v Africe“ byla vypracována jako diplomová práce studia Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Západočeské univerzitě v Plzni.

V první části diplomové práce jsou objasněny teoretické pojmy související s historií a současností korálkování v Africe. Tato část podává stručný přehled o typech korálků, jednotlivých afrických kmenů a popisuje jednotlivé korálkové práce.

Druhá část obsahuje praktické návrhy korálkových prací, které byly realizovány při hodinách Pracovních činností na 1. stupni ZŠ v Plasích.

7 SUMMARY

This work, entitled „History and present time of beading in Africa“ was developed as a diploma thesis of teaching for first degree of primary school at University of West Bohemia in Pilsen.

In the first part of the thesis are explained the teoretical concepts related with history and present time of beading in Africa. This section provides a short overview of the types of beads, various african tribes and description of bead work.

The second part contains practical suggestions of bead work, which were implemented during hours of working activities at first degree in primary school in Plasy.